ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކަ ކޮމިޓީގެ މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން. މިވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިކްރާމް
ޙަސަން، ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޢަބްދުލްޙަކީމް، ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔޫނުސް ޢަލީ އަދި
އަޅުގަނޑު ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މަސައްކަތަކަށް މި އޮތީ ގާނޫނު
ނަންބަރު 5/2009، އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެ ގެނައުމުގެ ބިލުގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން ގަމާ
ގުޅުންހުރި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރެއްވުން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިވަނީ ލޯކަލް
ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ އާއި ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓާއި
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ އަދި އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި
ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންދާނީ މި ގާނޫނާ ބެހޭގޮތުން އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާން ހުރި ބަސްފުޅުތައް އެ ބޭފުޅުންގެ
ފަރާތްޕުޅުން އަޑުއަހާލުމަށްފަހުގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންނާ ސުވާލެއް ކުރައްވަން
ބޭނުންފުޅުވަންޏާ ސުވާލެއް އެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާފައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ބައްދަލުވުން ނިންމައިލާނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ފަށައިގަތުމުގެ ގޮތުން އަދި މިއަދު މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ގޮތުން މިހާރު
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން ކަންނޭނގެ ތިއްބަވަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލާނަން
މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގަތުމަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ` ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކަ ކޮމިޓީގެ މިއަދުގެ މި
ބައްދަލުވުމަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ކޮންމެ ބޭފުޅެއް ވެސް އެ ބޭފުޅެއްގެ
ކުރިފުޅުމަތީގައި ނަމާއި މަޤާމު އިނގޭނެ ބޯޑެއް ބެހެއްޓިފައި އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަގުތު
ސަލާމަތްކުރުމުގެ ގޮތުން އެ ނަންތައް އިތުރަށް ނުދެންނެވި ކަމުގައި ވިޔަސް ދެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަންފުޅު އަދި ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ ނަންފުޅުތައް އެ
ބޯޑުގައި ބެހެއްޓިފައި އެހެރީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުމަކީ 5/2009، އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ
ގާނޫނަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކާ ގުޅިގެން ކަމާ ގުޅުންހުރި ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށްލައި އެ ބޭފުޅުންގެ
މަޝްވަރާއާ އަދި މި ޤގނޫނު ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުންގެ ފަރާތްޕުޅުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ
ބޭފުޅުން ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ސާފުކޮށްލުން އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ އިތުރު ޚިޔާލުފުޅެއް ކަހަލަ ކަމެއް މި
ބިލާ ގުޅޭގޮތުން ހިއްސާކުރުމަށް ބޭނުންފުޅު ވެއްޖިއްޔާ އެކަމަކަށް ޖާގަ ދިނުން. ދެން ބޯޑެއް ބެހެއްޓިފައި ހުރި
ކަމުގައި ވިޔަސް ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ވާހަކަފުޅު ދައްކަ ވާއިރުގައި އެ ބޭފުޅެއްގެ ނަމާއި މުއައްސަސާ ވިދާޅުވެފައި
1

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ފެއްޓިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ވާހަކަތައް ރެކޯޑްކޮށްލެއްވިފައި ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވި ކޮންމެ
ވާހަކައަކަށް ދެނެގަންނަން ފަސޭހަވެގެންދާނެތީވެ އަނެއްހެން ވާހަކަދައްކަވާއިރު ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް އެ މުއައްސަސާ
އާއި ނަން ވިދާޅުވެފައި ކުރިއަށް ގެންދަވަން ދަންނަވަން. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީ
ކުރިއަށްދާނީ މިއަދު ވަޑައިގެން ތިއްބެވި މުއައްސަސާތަކުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް
އޭވިއޭޝަން އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް، ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް
އޮތޯރިޓީ ދެން މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީ އަދި އޭ.ޖީ އޮފީސް މި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތްޕުޅުން އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ތަރުތީބުން އެ ބަސްފުޅު ވިދާޅުވުމަށްފަހުގައި ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިކަމާ ގުޅިގެން
ސުވާލެއް އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެ ސުވާލެއް ކުރެއްވީމަ އެ ސުވާލު އަމާޒުވާ ބޭފުޅަކު ޖަވާބު ދެއްވަމުން
ގެންދަވާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާހިސާބުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލާނަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް
ސިވިލް އޭވިއޭޝަންގެ ފަރާތުން އެއަށްފަހު ދެން ތަރުތީބުން ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދެވީމަ ރަނގަޅުވާނެ. ޓްރާންސްޕޯޓް
މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަންގެ ނައިބު ޝިމާޛު ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޝިމާޛް ޢަލީ، ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަން. ދެން
5/2009 އަށް މިވަގުތު ގެނެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިހުން ހުށަހަޅާފައި މިވާ އިޞްލާޙުތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު
މިއޮތް ގާނޫނަށް ތަންފީޛުކުރުމަށް ބައެއް ކަންތައްތައް ދަތިތަކެއް އެބަހުރި. މި ތަންފީޛުކުރުމުގައި އަދި ޚާއްޞަ
ގޮތެއްގައި މާލޭގެ ޓްރެފިކަށް މިހާރު ދިމާވެފައި މިއޮތް މައްސަލަތަކަށް އަވަސް ހައްލެއް ހޯދުމުގެ ގޮތުން ގެނެސްފައި
ހުރި ބަދަލުތަކެއް، އެ އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ. ދެން މި އިޞްލާޙުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުށަހަޅާފައި
މިވަނީ ހަމަ ކަމާގުޅޭ ވަރަށް ގިނަ މުއައްސަސާތަކާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު އެ މަޝްވަރާގެ މަތިން. ދެން މީގައި
ހުރެދާނެ ކަންނޭނގެ އަދިވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ،
އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އިތުރު ސުވާލެއް އޮވެއްޖިއްޔާ ހަމަ އެ ފަރާތްތަކުން ކުރިއަށް ގެންދަން. ޝުކުރިއްޔާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ އެންވަޔަރަންމަންޓުގެ ޢަބްދުاله ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަބްދުاله ނަޞީރު އިނގޭތޯ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް. އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅޭ މި 5/2009، އެއްގަމު
ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ މި 13 ވަނަ މާއްދާގައި މި ހިމެނޭ ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި އުޅަނދުތައް ބޭނުންކުރުމުގެ
2

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ވާހަކަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަހުރި ބައެއް ޚިޔާލު ނޫނީ ބައެއް ހުށަހެޅުންތައް އެބަހުރި. އޭގައި ކުދިކުދި ބަދަލުތައް
އެހެން ވެސް އެބަހުރި. އެހެން ބޭފުޅުން މިހާރުތޯ އަޅުގަނޑު މުޤައްރިރަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން އިހަށް
ވާހަކަ ކިޔާލަދޭންވީތޯ ނޫނިއްޔާ މިހާރު ފަހުން ސުވާލެއް އައިމަ ކުރިއަށް ގެންދާނީތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ނަޞީރު. ތި ބޭފުޅުންގެ ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް ނޯޓުކޮށްލައްވާފައި އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މި
ކޮމިޓީއަށް އޭތި ހިއްސާކޮށްލަދެއްވާ ދެން އޭތި އަޅުގަނޑުމެން އޭރުން މަސައްކަތްކުރަމުން ދާއިރުގައި އެ އިޞްލާޙުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނުމުގެ ގޮތުން މަސައްކަތްކުރިއަށް ގެންދާނަން. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅާ ގުޅިގެން
މެންބަރުންގެ ސުވާލެއް އޮވެޖިއްޔާ އެ އަށް ޖަވާބު ދެއްވީމަ ރަނގަޅުވާނެ. މިހާރު ލިޔުމުން އޮވެއްޖިއްޔާ އޭތި
އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކޮށްލަދެއްވީމަ ރަނގަޅުވާނެ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ އެންވަޔަރަންމަންޓުގެ ޢަބްދުاله ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ގައި މި އޮންނަނީ "ތިމާވެއްޓާ
"
ރައްޓެހިކޮށް ފަރުމާކޮށްފައި އޮންނަ އެއްގަމު އެހެން އޮތުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކުޑަކޮށް
ކޮލިފައިކުރަން ނޫނިއްޔާ އެ ސީދާ ބުނެދޭން އެބަޖެހޭ އެއީ މިސާލަކަށް އެއްވެސް ހަކަތައެއް ބޭނުންކުރަން ނުޖެހޭ
ގޮތަށް ފަރުމާކޮށްފައި އޮންނަ އުޅަނދުތޯ ނޫންތޯ ވެސް ބަލާލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ ހަމަ ތިމާވެއްޓާ
ރައްޓެހިކޮށް ހުރެދާނެ ވަރަށް ގިނަ ވައްތަރުގެ، ދެން އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި މި މާއްދާގައި އެބަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީވޭ ހަމައެކަނި ބައިސްކަލް ގޮތަށް ފަރުމާކޮށްފައި ހުންނަ ތަކެތީގެ ވާހަކަ އެހެން ވެސް މި
ދެކެވެނީ. އެކަމަކު މިހާރު ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި ގޮތަކަށް ފަރުމާކޮށްފައި އޮންނަ ވަރަށް ގިނަ އުޅަނދުފަހަރު އެބަހުރޭ
ރަށު ޕިކަޕް ނޫނިއްޔާ އެކިއެކި ފާޑުފާޑުގެ ބެޓެރިން ދުއްވާ އެއްޗެހި، މި ބެޓެރި އެ ޗާޖްކޮށްގެން ދުއްވާ އެއްޗެހި، މި
ހަމަ ކުރިއަށް އޮތް މުސްތަޤުބަލުގައި އަންނާނެ ކަންނޭނގެ މި ސޯލަރ ޕަވަރ ބޭނުންކޮށްގެން ބޭނުންކުރެވޭ އެއްޗުހި
ވެސް. މި ކަންތައްތައް އިނގޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މާއްދާގެ މިހާރު ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ކަންތައްތައް
މި ތަންކޮޅެއް އިތުރަށް ބުނެވެނިކޮށް ރަނގަޅުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭ. ހަމަ އެހެންމެ ބައިސްކަލަކީ އެއީ
މުހިންމު ވަސީލަތެއް ކަމަށް ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި ގޮތަށް ދުއްވާ އެންމެ ރައްޓެހި އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، ބައިސްކަލް ދުއްވުމަށް ހިތްވަރު ދެވޭ ކަހަލަގޮތަކަށް ގާނޫނުގައި މި
3

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ބައިގައި އޮންނަ ކަންތައްތައް ފަރުމާކުރަން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މުހިންމު ކަމެއްހެން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ
މިވަގުތު ދަންނަވާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން.
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ ޢަލީ ޝުހައިލް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ޢަލީ ޝުހައިލް މުޙައްމަދު. އެންވަޔަރަންމަންޓް
މިނިސްޓްރީން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މި ބިލަކީ މިވަގުތު އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނު ހިންގުމަށް ޓަކައި
އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމުގައި ހުރި ދަތިތައް ހައްލުކޮށް އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ޓްރެފިކް ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފުވާ
ފަރާތްތަކާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ހުރި ދަތިތައް ހައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ގާނޫނަށް ގެނެވިފައިވާ އިޞްލާޙެއް. ދެން
މި އިޞްލާޙު ބިލު ތައްޔާރުކުރެވިފައި ވަނީ ވަރަށް ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީ އާއި ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީގެ
މަޝްވަރާ ލިބިގެން އެ ފަރާތްތަކުގެ އިންޕުޓާއެކުގައި ވަރަށް ގާތްކޮށް މި މަސައްކަތްކުރެވިފައިވަނީ. ދެން ބިލުގައި
ހުރި ވަކިވަކި ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ނުވަތަ ވަކިވަކި މާއްދާތަކާ ގުޅޭގޮތުން މެންބަރުން ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ
ކަންތައްތަކެއް ނުވަތަ ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެއް ވާނަމަ އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ސާފުކޮށްދޭން
އުނދަގޫތައް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ޓްރެފިކް ޑިޕާމަންޓް ހެޑް ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން
ސަމީރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން 5/2009 ގެ ދަށުން މި އިޞްލާޙު ގެނެވޭ ބިލުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ނުރައްކާތެރިކޮށް ދުއްވާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި މިހާރު މި އޮންނަ އޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
4

19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ޤައު މީ ތަރައްޤީ އ އި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީ ގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން
18 ފެބްރުވަރީ 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮ މިޓީކުރ ކޮ ޓަރި)1
ފެށުނު ގަޑި: 11:00

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެބަހުރި އެއަށް އިޞްލާޙުތަކެއް ނޫނިއްޔާމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ޚިޔާލުތަކެއް އެބަހުރި.
އެގޮތުން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުރައްކާތެރިކޮށް ނުވަތަ މީހުންގެ ހިތުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެދޭ ގޮތަށް މި
ދުއްވާ ދުއްވުމަށް ހަމަ އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އެޅޭކަށް ނުއެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މީގެ ކުރިން
ފުލުހުންގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ބާރު ލިބިގެން އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުން ދިޔައިން މި 15 ދުވަހަށް
ހިފަހައްޓާ ތިން ހާސް ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުން. އެހެންވީމާ، މިބިލުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ
ގޮތުގައި އެބަ ހައްލެއް އެބައާދޭ. އެހެންވީމާ، މެންބަރުންގެ އިސްކަމެއްދެއްވުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެމޭ
މި މަގުމަތީގައި މި ދުއްވާ، ބާރު ސްޕީޑްގައި ދުއްވާ ފަރާތްތަކާއި ނުރައްކާތެރިކޮށް ޒިގްޒޭގްކޮށް ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
މީހުންގެ ހިތުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެދޭ ގޮތަށް މި ދުއްވާ ދުއްވުމަށް މި ރަނގަޅު ހައްލެއް އަންނާނެ ގޮތަކަށް މި
ގާނޫނު ފަރުމާކޮށްދެއްވުން. ދެވަނަ ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން އެކިއެކި
ޖުރުމަނާތަކުގައި މި ޖުރުމަނާ މުޅިން ވެސް މިހުންނަނީ އެއްގަމުދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނުން މި ޖުރުމަނާގެ އަދަދުތަކުން
މި ހުންނަނީ ޖުރުމަނާކުރެވިފަ. އެއްގޮތަކަށް ލައިސަންސް ނެތް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އިތުރު ޓްރެފިކް ވައިލޭޝަނެއް
ކަމުގައި ވިޔަސް މުޅިން ވެސް މި ހުންނަނީ ޖުރުމަނާ. އެގޮތުން ވަރަށް ގިނަ އަދަދަކަށް ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަށް
ބޮޑެތި އަދަދުތަކުން ޖުރުމަނާކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ފައިސާ ނުދައްކާ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއް ވެސް
އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޢާއްމުކޮށް މި ޚިލާފަށް ވަރަށް ގިނަ ކުދިން އެބަދޭ އަޅުގަނޑުމެން ޖުރުމަނާކުރީމަ
އަނެއްކާ ވެސް އަނެއްކާ ވެސް ސައިކަލެއްގައި ހަމަ ބުރުޖަހާލާފައި ނޫނިއްޔާ ދުއްވާލާފައިދާއިރު އެކަން ހުއްޓުވުމަށް
ޓަކައި ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޖުރުމަނާގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެވެސް އެހެން ކަހަލަ ގޮތަކަށް
މިސާލަކަށް ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސްއެއް ނަމަވެސް އެ ފަރާތްތައް މެދުވެރިކޮށް ނުވަތަ ހަފްތާއެއްވަންދެން ނޫނިއްޔާމު
މަހެއްވަންދެން ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް މި ވަކި ގަޑިއިރެއް މި ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސްގެ އެ ޖުރުމަނާ ނުދައްކާ ކަމަށް
ވަންޏާމު ހޭދަކުރަން. ނޫނިއްޔާމު އެ ނުދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާމު ޖުނުޙުގެ ތިންވަރަ ދަރަޖައިގެ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި
ނަމަވެސް މި ހަތަރު މަހާއި އެކާވީސް ދުވަސް އެންމެ ކުޑަމިނުން އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައިވާ އޮތް. އެހެންވީމާ،
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މި ފަރާތްތަކަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޖުރުމަނާ ނުދައްކާ ފަރާތްތަކަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ހައްލެއް
ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ވެސް އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަމޭ. މިހާރު މިއޮތް ގާނޫނުގައި ނުވަތަ މިހާރު
މިއޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަންފީޛުކުރުމުގައި ހުރަސްތަކެއް ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން
ހަމަ އެއާއެކު ފުލުހުންގެ ވެހިކަލްތައް އިސްތިސްނާކުރުން ވެސް އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަ
ދައުލަތުން އެއް އިދާރާއިން އަނެއް އިދާރާއަށް އަހަރީ ފީގެ ގޮތުގައި އެތައް ފައިސާއެއް އެބަ ދައްކާ. އެހެންވީމާ،
5

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
މިހާރު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ކަނޑު އުޅަނދަކީ ހަމަ އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައި ހުރި އުޅަނދުތަކެއް. ހަމަ
އެއާއެކު އެއްގަމުގެ އުޅަނދުތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އެއްގަމު
އުޅަނދުތައް ވެސް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަ އިސްތިސްނާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭތީ އެ ނުކުތާ ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ މިހެން ހުރި ވަކިވަކި
ނުކުތާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ހަމަ އެކަމަކާ ގުޅޭ މި މާއްދާއަކުން މާއްދާއަކުން ދާ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ މަޝްވަރާއެއް ދެއްވާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލް.ޖީ.އޭ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫނު އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަކީ ޝަމްޢޫނު އާދަމް، ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ.
ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނީ ވެހިކަލް ކޯޓާއެއްގެ ވާހަކަ އެބައޮތް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަންނޭނގެ ޚާއްޞަކޮށް މާލެއަށް މި
ވެހިކަލް ކޯޓާއެއް ކަނޑައެޅުން. އެކަމަކު މީގައި އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ މި ވެހިކަލް ކޯޓާއެއް ކަނޑައެޅުން މި
އިންނަނީ މިނސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށްރަށަކަށް ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް. މިގޮތަށް މިނިސްޓްރީން
މިގޮތަށް ވަކި ރަށްރަށުގައި މި ކަނޑައަޅާނީ ވަކި އަދަދެއް ކަމަށް ބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ އެއްކަލަ ސްޕިލް
އޯވަރ އިފެކްޓް އެބައާދޭ. މީތި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދާންވީ ރަށު ލެވަލްގައި މި ވަކި ގައިޑްލައިނެއްގެ ތެރޭގައި ވަކި
ލެވަލުގައި ކަނޑައެޅީމަ މިނިސްޓްރީން ހުއްދަ ދޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އެހެންނޫނީ އޮތޯރިޓީން ހުއްދަ ދޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް
ކަންނޭނގެ އަންނަންވީ. އެއީ މިނިސްޓްރީން އެގޮތަށް ކަނޑައަޅައިފިއްޔާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ ރައްޔިތުންނާ އެހާ ގާތުން
މަޝްވަރާއެއް ވެސް ނުކުރެވޭނެ. ދެން އަނެއްކާ ބޭނުން ނު ވާ ރަށްރަށަށް ވަކި ވަރެއްގެ ކޯޓާތައް ލުމާ ވާހަކައަކީ
ތަންކޮޅެއް ސްޓްރެއިޓް ލެވަލްގެ ޕޮލިސީތަކެކޭ ހެދޭނީ. އޭގެ އެހެންވީމާ، ރަށު ލެވަލުން އަންނަ އެއްޗެއް ގޮތަށް
ހެދުން، މި ކައުންސިލުތަކުން އަންނަ އެއްޗެއް ގޮތަށް ހެދުން އަޅުގަނޑުމެން ސަޖެސްޓްކުރަން. ދެން އޭގެ އިތުރުން
ހަމަ އެބައޮތް ވަކި ފަރާތްތަކަށް ވަކި ވަރަކަށް ހަމަ ވެހިކަލް ރަޖިސްޓްރީކޮށްދިނުމުގެ ބާރު ވެސް މިނިސްޓްރީއަށް
ދީފަ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިނިސްޓްރީން ވާންވީ ޕޮލިސީ ހަދާ ބަޔަކަށްހެން. ރަޖިސްޓްރޭޝަން އެބަ ދާންޖޭހެ
6

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ކަންނޭނގެ ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީން އެހެންނޫނީ ކައުންސިލުތަކަށް. އެހެންވީމާ، ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މި ހުންނަނީ
ކައުންސިލް ލެވަލްގައި ރަޖިސްޓްރޭޝަން މި ހެދުމާއި އެ ކަންކަން މި އޮންނަނީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އެނަ
އަންނަންޖެހޭ ކަންނޭނގެ ކޯޓާގެ އިތުރުން ހަޔަރ ޕަޗޭސް. އެއީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު އިޝޫއެއް ކަންނޭނގެ އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި ޓްރާންސްޕޯޓް ކޮންޓްރޯލްކުރާއިރުގައި ލާ މެޝަރއެއް އެއީ ސައިކަލް ފުލް އަގުގައި
ދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި އެއްކަލަ ވަކިވަކިން ޕޭމަންޓް ނަގައިގެން މި ގަތުމުގެ ކަންތައްތައް އެ ވެސް ޓްރެފިކް ވަރަށް
ބޮޑަށް އަސްލު އިތުރުވެގެންދާ ކަމެއް ހަމަ. ކޯޓާއެއް ކަހަލަ، އާދެ! ދެން އަނެއް ޓެކްސީ ސެންޓަރުގެ ވާހަކަ އެބަ
ބުނޭ 48 ވަނަ މާއްދާގައި. މި ޓެކްސީ ސެންޓަރުގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރނަކީ ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގެ
ޓެކްސީ ސެންޓަރުތައް އޯންކުރާނީ ޓެކްސީތައް. އެކަމަށް ރާއްޖޭގެ މިވާގޮތަކީ ދެން މި ވާހަކަ ނެތީމަ ގާނޫނުގައި.
ރާއްޖޭގައި މިވާގޮތަކީ ޓެކްސީ ސެންޓަރެއްގެ ކޮންމެވެސް މީހަކު... ޓެކްސީ ސެންޓަރެއްގެ ކޮންމެވެސް ވެހިކަލެއް
ޖެހެނީ އެ މީހާ ރަޖިސްޓްރީވާން. ޖެހުނީމަ ވާގޮތަކީ އޭނަ ޓެކްސީ ބޭނުންކުރާނީ ވަކި ގަޑިއިރެއްވަންދެން. ދެން އޭގެ
ފަހުން ޓެކްސީ އޮންނާނީ މަގުމަތީގައި. އެކަމަކު ޓެކްސީ ސެންޓަރުތަކުން އޯން ކުރާ ޓެކްސީއެއް ވެއްޖިއްޔާ
ޑްރައިވަރު ބަދަލުވާނެ އަބަދު ވެސް އެ ޚިދުމަތް އޮންނާނެ ލިބިލިބި. އެހެންވީމާ، ޓެކްސީ ސެންޓަރުން އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ބޭނުންކުރަންޏާމު ގާނޫނަށް ބަދަލުކުރެވިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއީ ހަމަ ރަނގަޅު
ކަމެއް ކަންނޭނގެ. އެއީ ޓެކްސީ އެއީ މުޅިން ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓަކަށް ނުވިޔަސް ޕަބްލިކް ކުއާސިކް
ޓްރާންސްޕޯޓެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، އަސްލު ރެގިއުލޭޓްކުރަންޖެހޭ. ރެގިއުލޭޓްކުރެވެންވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ސުވާލެއް އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ޓެކްސީ ސެންޓަރުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްގެން ކުރިއަށްގެންދާނީތޯ؟ ދުނިޔޭގެ
އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މި ދަނީ. ކުރީގައި ވާގޮތަކީ ޓެކްސީ ސެންޓަރެއްގައި މުހިންމުވަނީ ވަކިތަނަކަށް
ގުޅާ ވަކި ކަންތައްތަކެއް ކުރާ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް އެޕް ޑިވެލޮޕްވެގެން އަސްލު އެބަދޭ ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްކަލަ
އިންޑިވިޖުއަލް މީހުންނަށް އޭތި ޑިމާންޑުކޮށްގެން ނެގުމުގެ ވާހަކަ. ދެން އެ ވާހަކަ ވެސް އެބައޮތް ކޮންމެވެސްވަރަކަށް.
ދެން ޕްރައިވެޓް ހަޔަރގެ ވާހަކަ ވެސް. ދެން އޭގެ އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރނަކީ ޕްރައިވެޓް ހަޔަރ
ވެސް ރަޖިސްޓްރީކުރުން މި އޮންނަނީ މިނިސްޓްރީގައި. އެހެންވީމާ، ޕްރައިވެޓް ހަޔަރ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ރަށްރަށުގައި ޖަޒީރާ ރާއްޖެއެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެކަމެއް އަސްލު މިނިސްޓްރީ ލެވަލުގައި ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި
އަސްލު ރަށްރަށުގައޭ މި އެއްޗެހިތައް ރަޖިސްޓްރީކޮށް ޑޭޓާތައް މިނިސްޓްރީ ލެވަލަށް އަންނަންވީ. އެހެންވީމާ،
އެކަހަލަ ނިޒާމެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަޖެސްޝަނަކީ މިހުރިހާ ލާމަރުކަޒު ގާނޫނުގެ މަފްޙޫމަށް ބަލާއިރު ވެސް
އަދި ލާމަރުކަޒީ ހިންގުމަށް ވެސް މިގޮތަށް ޓްރާންސްޕޯޓު ރިލޭޓަޑް ފީތަކަކީ އެއީ ކައުންސިލުތަކަށް ދާންޖެހޭ ފީތަކެކޭ،
7

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ކައުންސިލުތަކަށް ނެގެންޖެހޭ ފީތަކެކޭ. މިހާރުގައި ހުރިގޮތުން ހުރިހާ ފީތަކަކީ ވެސް އެ ސެންޓްރަލް ފީތަކެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ސަޖެސްޓުކުރަން އަސްލު އެހުރިހާ ފީތަކެއް ވެސް އަސްލު ލޯކަލް ލެވަލަށް އެ ރަށަކަށް އެ
ރަށެއްގެ ވެހިކަލުން ލިބޭ އޭތި އެ ރަށަކަށް ދެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. ދެން މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑަށް ދެން އެހާބޮޑަކަށް ފާހަގައެއްނުކުރެވޭ ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓު ނިޒާމެއްގެ ވާހަކަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް.
މިއީވެސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަންނޭނގެ. އެއީ ކޯޓާއިން ހަމައެކަނި ކަނޑައެޅުމަކުން ނުވެއް ފުދޭނެ. އެއާ
އެކީގައި އަންނަން އެބަޖެހޭ އަސްލު ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓެއް. ދެން ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓެއް އަސްލު ގެންނަން
ބޭނުންވަނީ ވެސް ޓްރާންސްޕޯޓަކީ އެއީ ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ޑީމާންޑެއް އޮންނަ އެއްޗެއް ނޫން. ޓްރާންސްޕޯޓަކީ އަސްލު
ކޮންމެވެސް އެހެން ކަމަކަށް މީހަކު ބޭނުންވެގެން ބޭނުންކުރާ ވަޞީލަތެއް އެއީ. އެ ޕޮއިންޓު އޭ އިން ޕޮއިންޓު ބީއަށް
ދާން ބޭނުންކުރާ ވަޞީލަތެއް. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގައި އަސްލު ޓްރާންސްޕޯޓު ޑިމާންޑު ޓްރާންސްޕޯޓަށް ސީދާ ޑިމާންޑު
ބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ ޕްރައިވެޓް އެއްޗެހިތައް ގިނަވެގެން ސައިކަލު ބުރުޖެހުމާއި މި ބޭނުން ނެތް ޓްރިޕްސްތަކެއް
ވަރަށްބޮޑު އެބަ އަސްލު ކްރިއޭޓުވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ލިމިޓުކުރަން އަސްލު ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތާނގައި
ކުރާ އެއްކަމެއް އެއީ ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓު ގެނައުން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް އަސްލު މި ހިމަނާލުން މުހިންމު
ކަންނޭނގެ. ދެން ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓު ގެނައިމަ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން ވާގޮތަކީ ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ތަފާތު.
ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ މަގު މިދެނީ ޕްރައިވެޓް މީހުންނަށް. ދީފައި ދެން ޓެކްސީތަކަށް ދީފައި ދެން ބާކީ ތަނެއް އޮތިއްޔާ
މިދެވެނީ ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓަށް. ދެން އޮތިއްޔާ މި ދެނީ ޕެޑިސްޓްރިއަނުންނަށް. އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި ފަށްޓަންޖެހޭނީ އަނެއްކޮޅަށް. އެންމެ ފުރަތަމަ ދޭންޖެހޭނީ ޕެޑަސްޓްރިއަނުންނަށް. ދެން ޕަބްލިކް
ޓްރާންސްޕޯޓަށް. ދެން ބާކީ ތަނެއް އޮތިއްޔާ އަސްލު ޕްރައިވެޓް ވެހިކަލްތަކަށް މި ދެނީ. އެއީ ދުނިޔޭގެ މިހާރުގެ
ޓްރެންޑު. ދެން އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ 2001 ވަނަ އަހަރުގައި ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީ އޭރު ޓްރާންސްޕޯޓު
މިނިސްޓްރީން ހެއްދެވި ސަރވޭއެއް. އެ ވެހިކަލްތައް ކައުންޓުކޮށްގެން މަގުމަތީގައި މީހުންތައް ވެސް ގުނައިގެން. އެ
ސަރވޭގައި ވެސް ދައްކާ ގޮތުގައި މަގުމަތި ބޭނުންކުރާ 90% މީހުން އެއީ ހިނގާފައި، ހިނގާބިގާވެ އުޅޭ މީހުން. އެ
މީހުންނަށް ކަނޑައަޅާފައި މިއިންނަނީ އެންމެ % 3 މަގުމަތިން. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ މި ބުނީ 90% މި ކަނޑައަޅާފައި
މި އޮންނަނީ ބާކީ ބަޔަށޭ. އެހެންވީމާ، ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހިމެނުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު
ކަމެއް ކަންނޭނގެ. ޚާއްޞަކޮށް ރަށްރަށުގައި މި ކަންތައްތައް ފެށިގެން އަންނައިރުގައި ވިސްނުމާއި އެ ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް ފޯކަސްކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެގޮތަށް އޮތީމަހެން. އެހެންނޫނީ ހަމަ މާލެ ކޮޕީކޮށްގެން މާލޭގައި
އޮތްގޮތަށް މިހާރު މަގުތައް ވެސް ހެދި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަނީ. އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
8

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީ.
މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީގެ ޑެޕިއުޓީ ޑައިރެކްޓަރ އަޙުމަދު ހަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަޙުމަދު ހަލީމް، ޑެޕިޔުޓީ ޑައިރެކްޓަރ ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނާއި ޓްރާންސްޕޯޓު
މިނިސްޓްރީއާ އެއް ޓީމެއް ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. ދެން އަޅުގަނޑު އެދެން އެންވަޔަރަންމަންޓު މިނިސްޓްރީން ދެންމެ
ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތައްތަކަށް އަދި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ނޯޓުތައް ތި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވާ
ހުށަހެޅުއްވުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކޮށްލަދެއްވަން. ދެންމެ އެލް.ޖީ.އޭ އިން ވެސް ފާހަގަކުރި ކަންތައްތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭތީ ނޯޓުކޮށް ހުށަހަޅުއްވާލަދެއްވަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އޭރުން ގާނޫނެއްގައި
މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާނީ. ފުރުޞަތަކަށްތޯ ؟
އާދެ! ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ފަރާތުން ފުރުޞަތަކަށް އެދިފަ.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން އަދި ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ ޓްރެފިކް ވައިލޭޝަންގެ ގޮތުގައި މި ލިބޭ އާމްދަނީ
ނުވަތަ މީރާއަށް މިލިބޭ އާމްދަނީން އަޅުގަނޑުމެން ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ޓްރެފިކް އެވެއަރނެސް ޕްރޮގުރާމުތައް
ހިންގުމަށާއި މިކަހަލަ އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ޓޯކުރުމާއި މި ވަޞީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާ
ވަޞީލަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ލިބިފައި ނެތުމާއި އަދި ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި އަތޮޅު ތެރޭގައި
ވެސް ބައެއް ބޮޑެތި ރަށްރަށުގައި މިކަންކަން ހަމަ ޓޯކުރުމާއި ކަންތައްތައް ކުރިއަށްދާނެތީވެ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން
ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީއަށް ނަމަވެސް މި ޓްރެފިކް ވައިލެންސްގައި ލިބޭ ފައިސާއިން 8% ނުވަތަ % 10 ނަމަވެސް
މިންވަރެއް ޓްރެފިކް އެވެއަރނަސްއަށް އަދި އޭގެ އިތުރަށް ވަޞީލަތްތައް ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި އޭގެ އިތުރަށް
ޓެކްނޮލޮޖީގެ ވަޞީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ޓްރެފިކް ވައިލޭޓުކުރާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި ކަންކަންކުރުމަށް ވެސް އެބަ
9

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ބޭނުންވޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ބުރިޖު ނޫނިއްޔާމުން މިހެދޭ މަގުތަކުގައި ކެމެރާ އާއި މި ވަޞީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމަށް
ވެސް މިއަންނަނީ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ބަޖެޓެއް ގިނަފަހަރަށް ނުލިބިފައި ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި ވަޞީލަތްތައް
ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީއަށް މި ޓްރެފިކް ވައިލޭޝަން ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާއިން ނުވަތަ
ޖުރުމަނާގެ އަދަދުން ޓްރާންސްޕޯޓު އޮތޯރިޓީއަށް މީގެން ކޮންމެވެސް ޕަސަންޓެއް ލިބޭގޮތަށް އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެން މި ތަންފީޛުކުރާ ކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ. އަދި ހަމަ އެއާއެއް ކޮށް ރައްޔިތުން
ޓްރެފިކް މައްސަލަތަކަށް އެވެއަރކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އަދި ޓްރާންސްޕޯޓު
އޮތޯރިޓީއަށް ވެސް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސް އަދި ކަމާ ގުޅުންހުރި ކައުންސިލު އިދާރާތަކަށް ވެސް މީގެން
އިތުރު ފަސޭހަތަކެއްވެގެންދާނެ ކަމަށް ފެންނާތީ އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ހިއްސާކޮށްލަން. ދެން އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވުނީ...
ޕޮލިސް ޗްފީ ސްޓޭޝަން އިންސްޕެކްޓަރ ޢަބްދުލްޙަފީޒު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޕޮލިސްގެ ލީގަލް އިން ޢަބްދުލްޙަފީޒު އިބްރާހީމް. ދެންމެ ވެސް ފުލުހުންގެ ފަރާތުން އެ ފާހަގަކުރި
އިޞްލާޙުތަކުގެ އިތުރަށް މިހާރު މިއަށް ގެންނަ، އިޞްލާޙު ގެންނަ 5/2019 ބިލުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް
ފާހަގަކޮށްލަން އެ ބިލަށް އިޞްލާޙު ގެންނައިރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކިބައިން އެދެން ޓޯކުރެވިގެން ގެންނަ
އުޅަނދުފަހަރާ އޭގެ ތެރޭގައި ސައިކަލާއި އަދި އެނޫން ވެސް އުޅަނދުފަހަރު އެހެން ކެޓަގަރީތަކުގެ އުޅަނދުފަހަރު
ވެސް މިއިނީ އެއްހަމައެއްގައި 250 ޖުރުމަނާ. އެހެންވީމާ، އެއީ މި ގެނެވޭ އެހެނިހެން އުޅަނދުތަކަކީ ތަންކޮޅެއް
އުނދަގޫ ގޮތަކަށް ގެނެވޭ ތަންކޮޅެއް ވަޞީލަތްތައް ވެސް އިތުރަށް ބޭނުންކޮށްގެން ގެނެވޭ އެއްޗެއް. ކާރުފަދަ
އެއްޗެއްސަކީ. އެހެންވީމާ، އޭތީގެ ފަރަގެއްލާން އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙެއް ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އެއީ ބައިސްކަލު،
އޮޓޯ ސައިކަލް، މޮޓޯ ސައިކަލުނަމަ 250. އެހެން ކެޓަގަރީއެއްގެ އުޅަނދެއް ގެންނަނަމަ 500 ކަމަށް. އެއީ އެކަމަށް
އެދާ ވަގުތާއި އެ ހެނިހެން ވަޞީލަތްތަކުގެ ގޮތުން. ދެންމެވެސް ފާހަގަކޮށްލެއްވި އިޞްލާޙު. މި އިޞްލާޙުގެ ތެރޭގައި
ނުރައްކާތެރިކޮށް ދުއްވާ ނޫނީ ބާރަށް މި ދުއްވާ ފަރާތްތަކުގެ އަދަބުގެ ގޮތުގައި އެންމެ އަދަދެއް މި އޮންނަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެއަށްވެސް މި ޕްރޮޕޯސް މިކުރަނީ ކެޓަގަރީތަކަކަށް ބެހުމަށްފަހު އެއީ އެންމެ ފުރަތަމަ
ކުށްކުރާ ފަރާތަށް ދޭ އަދަބު އެއީ ފުރަތަމަ ފަހަރުނަމަ 1000 ދެން ދެވަނަ ފަހަރުނަމަ، ފުރަތަމަ ފަހަރު 1000 އާއި
އެކު އުޅަނދު 10 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ހިފަހައްޓާފައި ދެވަނަ ފަހަރުނަމަ 1500 އަށް. 20 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް
ހިފެހެއްޓުމަށް. ދެން އެއަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ 2000 ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުމާއެކު 30 ދުވަހަށް ހިފެހެއްޓުން މިއީ
10

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
މީގެ ފަރަގެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރަން. ފުރަތަމަ އެއްފަހަރު އެކަންކުރާ ފަރާތަކާ
ތަކުރާރުކޮށް އެކަންކުރާ ފަރާތެއް. އެހެންވީމާ، އެކަން މި އިޞްލާޙުތައް ގެންނަވާއިރު ހިމަނާލަދެއްވުން އަޅުގަނޑުމެން
އެދެން ފުލުހުންގެ ފަރާތުން. ދެން 11 ވަނަ މާއްދާއަށް އެ ގެނެސްފައި އޮތް އިޞްލާޙުގައި ގެންނައިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެއްމަގެއްގައި އެއް ލޭނެއްގައި އެއްހަމައެއްގައި އެކުއެކީގައި އެހެން ތިބެގެން ދުއްވުމަކީ
މަނާކަމެއް ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެދެން. ދެން މަގުތައް ބޭނުންކުރާއިރު ވެސް އެހެން
ފަރާތްތަކުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް ގެއްލުންވާފަދަ ގޮތަށް ދުއްވުން ވެސް މަނާކަމަށް. ދެން 23 ވަނަ މާއްދާގެ
(ރ) އަށް އިޞްލާޙު ގެންނައިރު ނަންބަރު ބޯޑު ފަރުމާކޮށްފައި ހުންނަންވާނެ ގޮތުގެ ނަމޫނާއެއް މިނިސްޓްރީން
ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަންވާނެ ކަމަށާއި އަދި އެގޮތުން ފަރުމާކޮށް ޢާއްމުކުރާ ނަމޫނާގައި ބޯޑަރާއި އަކުރުތަކުގެ
ނަންބަރުތަކުގެ މިންތައް ސާފުކޮށް އެނގެން ހުންނަންވާނެއެ ވެ. އަދި ނަންބަރު އެކުލެވިގެންވާ ބޯޑު ތައްޔާރުކުރާނެ
މައުދަނާއި ޑިޖިޓަލްކޮށް މަޢުލޫމާތު ހިމަނާނަމަ ހިމަނާނެގޮތާއި އެކަމާ ގުޅޭ އެންމެހައި ކަންކަން އެއްގަމު އުޅަނދު
ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ. މީގެ ދަށުން އެ ހެދިގެންދާ ގަވާއިދުގައި. ދެން ހިފެހެއްޓޭ
އުޅަނދުތަކާމެދު ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްވެސް މިހާރުގެ އިޞްލާޙުގައި އެބައޮތް. އެކަމަކު އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ގެންނަން ފެންނަ އިޞްލާޙެއް އެބައޮތް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފަހުން މި އިޞްލާޙުތައް ލިޔުމުން ވެސް
ހިއްސާކޮށްލާނަން. 68 ވަނަ މާއްދާގެ 1، 68ގެ 1 ގެ (ހ) މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އުޅަނދެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސަސްގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެވިއްޖެނަމަ އުޅަނދުގެ ޒިންމާވާނެ ފަރާތެއް އެތާނގައި ހާޒިރުވެ ނެތް ހާލަތެއް،
ނެތްނަމަ ނުވަތަ އުޅަނދު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންނަތާ 72 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި
އުޅަނދުގެ ޒިންމާ ނަގާނެ މީހަކު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ އެ އުޅަނދު ފުލުހުންގެ
ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެވުނުކަން ޢާއްމުކޮށް އަންގައި އިޢުލާނުކުރަންވާނޭ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ބެލުމުގެ
ދަށަށް ގެނެވުނު އުޅަނދަކީ ޒިންމާވާނެ ފަރާތުގެ ހާޒިރުގައި ގެނެވުނު އުޅަނދެއްނަމަ ޒިންމާވާ ފަރާތަށް 72
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ލިޔުމެއް ދޭންވާނޭ. އެ ލިޔުމުގައި އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު ހިމަނަންވާނޭ. މިފަދައިން މޯލްޑިވްސް
ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް އުޅަނދު ގެންނައިރު އުޅަނދަށްވާ ގެއްލުމުގެ ޒިންމާ ޕޮލިސް ސަރވިސް އިން
ނަގާކަށް ނުޖެހޭނޭ. ދެން އެއީ މި ޓޯކުރެވިގެން ގެންނަ އުޅަނދުތަކާމެދު ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތް 68ގެ 1 އަށް އިޞްލާޙު
ގެންނަން އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާލަން. ދެން 63 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި، 63 ވަނަ މާއްދާގެ ނުރައްކާތެރިކޮށް
ދުއްވާ ފަރާތްތަކުގެ ވާހަ ކަ. ނުރައްކާތެރިކޮށް ނުވަތަ ފަރުވާކުޑަކޮށް ދުއްވުމާ މަގުމަތީގެ އަމާންކަން ގެއްލޭގޮތަށް
އުޅަނދެއް ދުއްވައިގެން މީހެއްގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުންވެއްޖެނަމަ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާ ބަދަލުދިނުމުގެ
11

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަދަބުގެ އިތުރަށް އެ އުޅަނދު ދުއްވި މީހާގެ ލައިސެންސް 10 އަހަރު ގެ މުއްދަތަށް ހިފެހެއްޓުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި
ހުށަހަޅަނީ. އެއީ މީހެއްގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުމެއް ލިބިއްޖެނަމަ. ދެން (ނ) ގައި މި ހުށަހަޅަނީ ނުރައްކާތެރިކޮށް ނުވަތަ
ފަރުވާކުޑަކޮށް ދުއްވުމާ މަގުމަތީގެ އަމާންކަން ގެއްލޭ ގޮތަށް އުޅަނދު ދުއްވައިގެން މީހެއްގެ ހަށިގަނޑަށް ލިބޭ
ގެއްލުމެއްގެ ސަބަބުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިނުން ލާޒިކުރާފަދަ ހާލަތަކަށް
ކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ އެ ހާލަތު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަދަލުދިނުމުގެ އަދަބުގެ އިތުރަށް އެ އުޅަނދު
ދުއްވި މީހާގެ ލައިސެންސް 3 މަހާއި 24 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ހިފެހެއްޓޭނޭ. އެހެންވީމާ، މީގައި ތަފާތުކުރަނީ
ފުރާނައަށް ގެއްލުންވެއްޖެނަމަ 10 އަހަރު. ހަށިގަނޑަށް ގެއްލުން ލިބިއްޖެނަމަ 3 މަހާއި 24 ދުވަސް. ދެން އެގޮތަށް
ނުރައްކާތެރިކޮށް ފަރުވާކުޑަކޮށް ދުއްވުމާއި މަގުމަތީގެ އަމާންކަން ގެއްލޭފަދަ ގޮތަށް އެއްގަމު އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމާއި
މީހެއްގެ ހަށިގަނޑު ނުވަތަ ފުރާނައަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެފަދަ ގޮތެއްގައި އުޅަނދު ދުއްވި މީހެއްގެ އަދަބަކީ މިއީ
އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރި ކެޓަގަރީއަކީ. ފުރަތަމަ ފަހަރަށްނަމަ 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް 2 .2000 ވަނަ
ފަހަރުނަމަ 30 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް. ދެން 4 ހާސް ރުފިޔާއަށް ޖުރުމަނާކުރުމަށްފަހު ދެފަހަރަށްވުރެ އިތުރުވާ
ކޮންމެފަހަރަކު 45 ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް ހިފެއްހެއްޓުމާއެކު 6 ހާސް ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުން. ދެން އަދި މިއަށް
އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުންވާ މާއްދާއެއް އެއީ އުޅަނދުގެ އަސްލަށް ބަދަލުގެނެއްސަ ނޫނީ މޮޑިފައި ކޮށްފައި
ހުންނަ އުޅަނދުފަހަރު އެއީ އެގޮތުން އެއްގަމު އުޅަނދު ރަޖިސްޓްރީކުރުމަށްފަހު އުޅަނދަށް ބަދަލު ގެނެވޭނީ
ހަމައެކަނި އުޅަނދުގެ މަރާމާތުކުރަންޖެހޭ ހާލަތުގައި މި ގާނޫނާއި އެއްގޮތަށް އުޅަނދުގެ އަސްލު ނުގެއްލޭ ގޮތަށޭ.
މިގޮތަށް ބަދަލުކުރާ ކުރުމުގައި ވެސް ސައިލެންސަރާއި ބަރުގަނާއި އަލިތަކަށް އަދި އެނޫން ވެސް އުޅަނދުގެ ބަޔަކަށް
ގެނެވޭ ބަދަލެއް އެއްގަމު އުޅަނދުގެ ރޯޑުވާދިނަސް ޓެސްޓު ހެދުމުގެ ގަވާއިދާއި ޢާއްމު މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފަށް
ހުރެގެންނުވާނޭ. އަދި ޢާއްމު މިންގަނޑުތަކާއި އެއްގަމު އުޅަނދުގެ ރޯޑުވާދިނަސް ޓެސްޓު ހެދުމުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
ބަދަލުގެނެސް އެފަދަ އެއްގަމު އުޅަނދު ދަތުރުފަތުރުކުރާ ނިޒާމުގެ ބޭނުންކުރާނަމަ އެ އުޅަނދު ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ
ދަށަށް ގެނެސް އެ އުޅަނދަކުން އެތަކެތި ނެއްޓުމަށް އެންގުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވޭ. އެފަދައިން ގެނެވޭ
އުޅަނދުން ނައްޓާލާ ތަކެތި ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ނައްތާލަންވާނޭ. ދެން ފަހު އިޞްލާޙެއް ގޮތުގައި ލައިސެންސް
އޮވެގެން ދުއްވޭ ނުވަތަ އޮޕަރޭޓުކުރަންޖެހޭ އެއްގަމު އުޅަނދު ލައިސެންސް ނުނަގާ ދުއްވައިފިނަމަ އެ ކުރެވެނީ ކުށެއް
ކަމަށް. ދެން މިފަދަ ކުށެއް ކުރި މީހާގެ އަދަބަކީ ފުރަތަމަ ފަހަރަށްނަމަ 1 ހާސް ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުން. ދެވަނަ
ފަހަރަށްނަމަ 15 ސަތޭކަ ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުން. ދެން ދެވަނަ ފަހަރަށްވުރެ އިތުރުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު 2 ހާސް
ރުފިޔާއިން ޖުރުމަނާކުރުން. ދެން ފުލުހުންގެ މައިގަނޑު ކޮންސަރނަކީ މިގޮތަށް މި އަދަބުތައް ކަނޑައެޅިގެންދާއިރު
12

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ތަކުރާރުކުރާ ފަރާތްތަކަށް ތަފާތު އަދަބު ތަފާތުކުރުން. ފުރަތަމަ ފަހަރު ކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެއްހަމައެއްގައި އޮތުން
ބަދަލުކޮށްލަން. އެއީ މިވަގުތަށް ފުލުހުންގެ ފަރާތުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް ކުރިއަށްދާ
ވަރަކަށް ދާނަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިޞްލާޙުތައް އަދި މި ކޮމިޓީއަށް އިޞްލާޙުކުރާނަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. ދެންމެ ތި ވިދާޅުވިހެން ޕޮލިސް ސަރވިސް އާއި އެންވަޔަރަންމަންޓު،
ޓްރާންސްޕޯޓު މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ހުރި ކޮމެންޓްސްތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްލައްވާފައި،
ކޮށްދެއްވީމާ އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރު އެއަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާނަން.
ޓްރާންސްޕޯޓު މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން އާދެ! ކުރިއަށްގެންދަވާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަންގެ ނައިބު ހިދާޔާ ނަޟީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހިދާޔާ ނަޞީރު، ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ ޓްރާންސްޕޯޓު މިނިސްޓްރީގެ. އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި ހުރި
މާއްދާއެއްގެ ގާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް އިތުރަށް 7 ވަނަ ފަރާތެއް ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވެގެން އެ ލިޔުން
އަޅުގަނޑުމެން ގެނެއްސައިވާނެ. އެއީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީ ނުވަތަ ހެލްތު މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއް އިނގޭތޯ.
ރޯޑް ސޭފްޓީ ކައުންސިލަށް. އާދެ! މިހާ ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ
ފަރާތްޕުޅުން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރެއްވި މަޢު ލޫމާތުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސުވާލެއް
އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ސުވާލު ދެންނެވުމުން ޖަވާބު ދެއްވަމުން ގެންދަވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ކޮމިޓީ 12:15 އާ ހަމައަށް ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އެއީ ލަސްވެގެން 12:15 ގައި މި ކޮމިޓީ ނިންމާލަންޖެހޭނެ.
އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް މި ރޫމްގައި އަނެއްކާ 12:30ގައި އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާ ހިސާބުން
އަޅުގަނޑު ފްލޯ ހުޅުވައި ލާނަން މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް. ފުރަތަމަ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނަސީމް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
13

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ހަމަ ޖެނެރަލްކޮށް ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް އިނގޭތޯ، ހުރިހާ
މުއައްސަސާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރުން ފެށިގެން މި މަސައްކަތްކުރަނީ މި އައު މަޖިލީހުން، 19 ވަނަ
މަޖިލީހުން އެ މަސައްކަތްކުރާއިރު އަޅުގަނޑަށް މިހާތަނަށް އައިއިރު ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބުރަކޮށް
މަސައްކަތްކޮށްގެން... އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބުރަކޮށް މަސައްކަތް ކޮށްގެން މި ބިލުތައް ފާސްކޮށް ގާނޫނަކަށް
ބަދަލުކުރާތާ ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ ދެ މަސް ނުވަތަ ތިން މަސް ތެރޭ އަނެއްކާ އިޞްލާޙު އެބަ އާދޭ ހަމަ އެ ގާނޫނަށް.
އެއީ ވަރަށް ދެރަކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން ސްލޯވާނެ އެގޮތަށް އެކަން ވާންވެއްޖިއްޔާ.
އެހެންވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން އަބަދު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީން
މި ބިލެއް މި މުޠާލިއާކުރާއިރުގައި އެކަމަކާ ގުޅުންހުރި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކާ މަޝްވަރާކޮށްގެން އެކަން ކުރިއަށް
ގެންދަން. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން ވެސް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް އޮތްނަމަ ވަރަށް އަވަހަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ މިކަން
ހިއްސާކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. ގާނޫނަކަށް ބަދަލުވީމަ އަނެއްކާ ދެތިން މަސްތެރޭ އަލުން އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅީމަ
މިހާރު މި އަހަރުތެރޭ ފާސްވި ބައެއް ގާނޫނަށް އެބަހުރި އަނެއްކާ 40 ،30 އިޞްލާޙު އައިއްސަ. އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި އެބަ ވިސްނާލަންޖެހޭ މި ވާން އުޅޭ ގޮތް ވަރަށް. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ތި ބޭފުޅުން ވެސް ވިސްނަވާ
އިޞްލާޙެއް ހަމަ ކިރިޔާ އޮތަސް، ތި ބޭފުޅުންގެ ކޮންސަރނެއް ކިރިޔާ ހުއްޓަސް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން
މިދާ ދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް އެޓެންޑްކުރެވޭ ގޮތަށް ހުރިހާ ކޮންސަރންތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ކޮމެންޓްތައް ފޮނުވާލަދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން ހަމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން ވެސް. ދެން މި ގާނޫނަށް
އަނެއް އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތުން ދެންމެ ވާހަކަ ދައްކަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ މީގައި ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓްގެ ބައެއް ނުހިމަނާ
އޮތް ވާހަކަ ދެއްތޯ. ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށް. އަސްލުގައި ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓުގެ ބައެއް އޮންނާނީ އަނެއް ޢާއްމު
ދަތުރުފަތުރާ ބެހޭ ގާނޫނުގައި. މިއީ އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރާ ބެހޭ ގާނޫނު. މީގައި އޮންނަނީ ބޮޑަށް މީގެ ގަވާއިދުތައް.
ދެން ގަނޑު ދަތުރުފަތުރާ ބެހޭ އަދި އެހެން ގާނޫނެއް ވެސް އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، ޢާއްމު ދަތުރުފަތުރާ ބެހޭ
ގާނޫނުގައި ކަނޑުންނާއި، އެއްގަމުންނާއި ޢާއްމު ދަތު ރުފަތުރުކުރާ ގޮތް އޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އޮންނާނެ ޢާއްމު
ދަތުރުފަތުރާ ބެހޭ ބައިތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަން ފާހަގަކޮށްލީ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މި
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްއަށް ސުވާލެއް އަމާޒުކޮށްލަށް މި ބޭނުންވަނީ އިނގޭތޯ. މިހާރު ވަރަށް ގިނަ
ޖުރުމަނާތައް ވެސް މި ބިލުގައި އެބައޮތް ހިމެނިފަ. އަދި އަނެއް އާންމުންގެ ވަރަށް ބޮޑެތި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ވެސް
އެބަހުރި މި ޑްރާފްޓާއދޭތެރޭގައި ޖުރުމަނާތައް ބޮޑުވީމަ. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު އާންމުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން މި ޖުރުމަނާ ކުރަން ގާނޫނެއް ގައި މި ލިޔަނީކީ އަސްލުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދާކަށް ނޫން. އެއީ
14

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ޖުރުމަނާކޮށްގެން ކަމަށް މި ގަވާއިދަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތާނީ ޖުރުމަނާ ކޮށްގެން ކަމުގައިވަނީނަމަ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ
ތަނެއްގައި ވެސް އެކަން އޮންނަނީ އެގޮތަށް އިނގޭތޯ. ދެން ޕޮލިސް ސަރވިސަސްއަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ ޖުރުމަނާ ކުރައްވަމުން ގެންދަވާއިރު ވެސް ޚާއްޞަކޮށް ޕާކިންގ ސްޓިކަރ ޖައްސަވާއިރު ހަމަ ޕާކިންގ
ޒޯނު ހުރެމެ ޒޯނުން ބޭރުގައި ބަހައްޓާކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަމަށް ވަރަށް ތާއީދުކުރަމޭ. ނަމަވެސް، ޕާކިން
ޒޯނު ޕްރޮވައިޑްކޮށްދެވިފައި ނެތް ހާލަތްތަކުގައި އެ ބަހައްޓާ ބެހެއްޓުމަށް ހައްލެއް ހޯދައިދޭން ޓްރާންސްޕޯޓް
އޮތޯރިޓީން ވެސް މިނިސްޓްރީން ވެސް އަދި އަނެއް އެލް.ޖީ.އޭ އިން ވެސް އެންމެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރަން އެބަ
ޖެހިވަޑައިގަންނަވައޭ. އެއީ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް މި ވެ ހިކަލް ރަޖިސްޓްރީކޮށްދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މަޖުބޫރު ޕާކުކުރާނެ ގޮތެއް ވެސް ހޯދައިދޭން. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މި ވާހަކަ މިގޮތަށް ދަންނަވާއިރު ވެސް އިނގޭ
މިހާރު ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އުފެދެމުން އެބަ އާދޭ. މި ގަވާއިދުތަކަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ނުހިތުމުގެ
ޓްރެންޑެއް. ޚާއްޞަކޮށް މި އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގައި. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މި މަސް ތެރޭގައި ދިމާވި ދެ ކޭސްއެއް މި
އަނެއް ސްކޫލެއް ކައިރިން ވަންވޭއަކުން ހަމަ އަންހެން ބޭފުޅަކު ވަންތަނާ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ސައިކަލުގައި ކިރި ޔާ
ނުޖެހުނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލިން ވަންވޭއެކޭ. ބުނީމަ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް މޫނު ހަދާލާފައި ހަމަ އެ މަގުން ދިޔައީ
ވަންވޭއިން ވަދެގެން. އަޅުގަނޑު އަދި ދެންނެވިން ވަންވޭއެކޭ ފުލުހުންނަށް ފެނިއްޖިއްޔާ ޖު ރުމަނާކޮށްފާނެއޭ. އަޅައެއް
ނުލާ. ދެން އަދި މީގެ ތިން ދުވަސް ކުރިން ހަމަ މާފަންނުން އަޅުގަނޑަށް ދިމާވި މިކަހަލަ ކަމެއް. ހުއްދަ ދެވިފައި
އޮތް އުޅަނދު ބާއްވާތަނުގައި ސައިކަލު ބަހައްޓާލީ. އަޅުގަނޑު ސައިކަލު ބެހެއްޓީ ޒޯނުގައި 10 ވަރަކަށް ފޫޓު
ކުރީގައި ހަމަ ތަން ވެސް އޮތް ގާތްގަނޑަކަށް ފަސް ސައިކަލު ބަހައްޓާނެ. އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން މިތާ މި އިނީ
ބޯޑެއް ޖަހާފައޭ. ފަހަރެއްގައި ސްޓިކަރ ޖަހާފާނެއޭ. ސްޓިކަރ ޖަހާލަން ބަހައްޓާށޭ ޖެހޭވަރު ބަލަން. އެހެންވީމާ ،
މިކަހަލަ ޓްރެންޑެއް މި އަންނަނީ. އަސްލު މިކަން ހައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ޕޮލިސް ސަރވިސަސް އާއި
ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީ ގުޅިގެން ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރުމަކީ މިވަގުތު ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް ދެކެން.
އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން، އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ތި ބޭފުޅުން ސްޓިކަރ ޖަހަންޏާ ޖައްސަވާނީ އެވަރު
ޔަޤީންކުރައްވާފައިތޯއޭ. އެއީ އާންމުން ވަރަށް ބޮޑަށް މި ސުވާލުކުރިމަތިކުރަން އެދިވަޑައިގަންނަވާތީ އަޅުގަނޑު މި
ކުރީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
15

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްއަށް ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ދަންނަވާލަން
ހުރި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސުވާލުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވެގެން އެބަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ.
އެހެންވީމާ، ވީހާ ވެސް ކުރުކޮށް ސީދާ ސުވާލަށް ވަޑައިގަތިއްޔާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ފަސޭހަފުޅުވާނެ ކަންނޭނގެ.
ވަގުތު ވެސް ސަލާމަތްވާނެ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުން ރަނގަޅު. ދެން
އަޅުގަނޑު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސަސްގެ ފަރާތުން ޖަވާބު ދެއްވަން ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް މި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅަނދުތައް ޓޯކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް އިސްޓިކާ
ޖެހިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ އެ ލޮކޭޝަނަކަށް ގޮސް އެ އުޅަނދުތައް ހުރިގޮތުގެ ފޮޓޯ އަޅުގަނޑުމެން
އެބަ ނަގަމު. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން ޓޯ ކުރިޔަސް އަދި އިސްޓިކާ ޖެހިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ސްޓިކާ ޖަހަމުން
މި ދަނީ. ޒޯނުގައި ހުރެއްޖެކަމަށް ވަންޏާމުން ސްޓިކާއެއް ނުއެއް ޖަހަން. ޒޯނުން ބޭރުގައި މީހުންނަށް ދަތިވާ
ދަތުރުފަތުރު ނޫނީ ހިނގާ މީހުންނަށް ދަތިވާ ގޮތަށް ހުންނަ ތަންތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ޓޯކޮށް އިސްޓިކާ
ޖެހުމުގެ ކަންތައްތައް މި ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ޓޯކުރުމުގައި އާއި އަދި އިސްޓިކާ ޖެހުމުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ގާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ކަން އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި
ކޮމިޓީއަށް ޔަޤީންކޮށްދެން. އަދި އެފަދަ އުޅަނދެއްގެ، އެ ބޭފުޅަކު އޭއީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ނުވަތަ އެ ބޭފުޅަކަށް
އެ އެކަން ދެއްކުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ރެކޯޑު ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ފޮޓޯ
ނަގާ އެކަން އެބަ ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ރެކޯޑްސްތައް ބަލަހައްޓަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ
މަސައްކަތަކީ ހަމަ ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރެވެން އޮތް މިންވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ
މަސައްކަތެއް. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ޚާއްޞަގޮތެއްގައި މި ދައުލަތުގެ ނުވަތަ ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތައް ކުރައްވާ
ފަރާތްތަކުން ވެސް އެ ވިޔަފާރިއެއް ކުރުމަށް ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އޮފީސްތަކެއް ހުޅުވުމަށް ޓަކައި ދޭ ތަންތަން
ގާއިމުކުރާއިރުގައި އެތަންތަން ޚިދުމަތް ހޯދަން ދާ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ޕާކިންގ ނިޒާމެއް ނެތި އެ އިމާރާތްތަކަށް
ހުއްދަދެވިގެން ދިއުން ވެސް މިއީ މިކަންކަމަށް ވެސް އޮތް ހުރަހެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި އިލްތިމާސްކުރަ ން
ހަމަ މިފަދަ މިސާލަކަށް އިމާރާތްތައް ހަދަމުން ދާއިރުގައި ޕާކިންގއަށް އަދި އެތަންތަން އިމާރާތްތައް
ފަރުމާކުރެވިގެންދާއިރު އެ ތަންތަނަށް ޚިދުމަތް ހޯދަން ދަނީ ކިހާ އަދަދެއްގެ މީހުންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ކުރީ ބައިގައި ދެނެގަނެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި އެތަންތަނަށް ޚިދުމަތް ހޯދަން ދާ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ
16

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ޕާކިންގއެއް ނުވަތަ އެ ވަސީލަތްތަކެއް ގާއިމުކުރެވޭ ގޮތަކަށް އެ އިމާރާތްތައް މި ބޭނުންކުރުމުގެ ހުއްދަދެއްވުމަކީ
ވެސް ހަމަ ޚާއްޞަކޮށް މިވަގުތު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޢަބްދުލްޙަކީމް.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޢަބްދުލްޙަކީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ދެ ސުވާލެއް ކޮށްލާނަން. އެއް ސުވާލަކީ ޕޮލިހަށް. މިހާރު ޓްރެފިކް
ބަލަހައްޓަމުން ތި ބޭފުޅުން ގެންދަވާއިރުގައި ތަކުރާރުކޮށް ދެ ޕޮއިންޓުން ތިން ޕޮއިންޓުން ބައެއް ބޭފުޅުން
ހިފަހައްޓަވާތަން ވެސް ފެނޭ. އެހެންވީމާ، ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންތޯ މުސްތަޤްބަލުގައި ގެޖެޓެއް ގެންގުޅުއްވައިގެން
އިލެކްޓްރޯނިކްކޮށް މި މަސައްކަތް ކުރައްވަން. އޭރުން އެއް ޕޮއިންޓުން އަނެއް ޕޮއިންޓަށް ބޭފުޅުން ވަޑައިގަންނަވާއިރު
ތި ޗެކްކުރައްވާއިރު އެނގިލައްވާނެ މިއީ މިވެނި ޕޮއިންޓަކުން ޗެކްކުރައްވާފައި ހުރި ބޭފުޅެއްކަން. ބޮޑަށް މި ފެންނަނީ
ކަރުދުާހގައި ލިޔެގެން މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރައްވާ ތަން. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން ހުރި ގޮތެއް
ބަލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެވަނަ ސުވާލުކޮށްލެއްވީމަ...
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަނީ ޢަބްދުލްޙަކީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލު ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީއަށް. ތި ބޭފުޅުންގެ ބަސް ޕަބްލިކް ޓްރާންސްޕޯޓް ބަހު ގެ
ސިސްޓަމަށް ކިހިނެއްތޯ މިހާރު ވިސްނާވަޑައިގެންފައި އޮތީ. ކިހާތަނަކު ފެއްޓިދާނެ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
17

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތަޢާރުފުގައި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ގެންދެވިއިރުގައި ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ފަރާތުން ވިދާޅުވެއްޖެ
އެ ބޭފުޅުން ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ވާހަކަ. އޭގެ ތެރޭގައި އިލެކްޓްރޯނިކް
ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުން ވެސް ހިމެނޭގޮތަށް އެކަން ކުރިއަށް ގެންދަވާ ވާހަކަ. ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވަން
ބޭނުންފުޅިއްޔާ އަނެއްހެން އެއަށް އިތުރަށް އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން ފުރުޞަތު އަރުވަންއަޅުގަނޑު. އެއަށްފަހުގައި
ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ވިދާޅުވާ ގޮތަށް ބައެއްފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އެކި ޗެކް ޕޮއިންޓްތަކުން އެބަ
އެއްފަހަރާ ނޫނިއްޔަމުން އެއް މަގެއްގައި ޖަހާފައި ހުންނަ ވީ.ސީ.ޕީތަކުން އަނެއް ދެ ތަނަކުން އެބަ ހުއްޓުވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހާލަތު ހުރި ގޮތް އެއީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް
ދާން ބޭނުންވަނީ ޓެކްނޮލޮޖީއަށް. މިސާލަކަށް ނަންބަރ ޕްލޭޓުގައި ނޫނީ އުޅަނދުގައި އާރް.އެފް.އައި.ޑީ ސިސްޓަމެއް
ހަރުކުރެވިއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭނެ އެ އުޅަނދުގެ އަހަރީ ފީ އާއި އިންޝުއަރެންސް އާއި ރޯޑް
ވާދިނަސްއާ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ފުރިހަމަވެފައި އިންކަން. ކޮންމެހެން މިހާ ހުއްޓުވާ އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ ބަލާކަށެއް .
އެއީ އެކަން ކަން ފުރިހަމަ ނުވާ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޯޓިސް ފޮނުވިދާނެ ކުރީބައިގައި. އެހެންވީމާ،
މިކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް
މި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ނުވަތަ މިއަށް ޓްރާންސްޕޯޓަށް ނަމަވެސް މީގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ފަންޑެއް
ހަމަޖައްސައިދިނުމަކީ މިކަންކަން ކުރިމަގުގައި ބައްޓަންކުރުމަށް އިތުރަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަންގެ ނައިބު ހިދާޔާ ނަޟީ ރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހިދާޔާ އިނގޭތޯ. މިނީ ބަހުގެ މަސައްކަތް މިވަގުތުވަނީ ނިމިފައި އިނގޭތޯ. މިނިސްޓްރީ ސައިޑުން
ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ ހަވާލުކޮށް އެ ސްޓަޑީކުރެވި ގަންނާނެ ބަސް ތަކަށް ދާންދެން ނިމިފައިވީ.
ނަމަވެސް މިވަގުތު އުޅޭ ކަމަކީ ބަޖެޓެއްގެ ދަތިކަމެއް އިނގޭތޯ. އެކަމަށް މަސައްކަތް ކުރެވެމުން ދަނީ. އެހެންވީމާ،
ބަސް އެކުއަރކުރަން ބަޖެޓް ހަމަޖެހުނު ހާ އަވަހަކަށް އެކަން ކުރިއަށް ދާނެ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މި މަސައްކަތަކީ 5/2009 މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ މަޝްވަރާ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ މަގަށް މީގައި މަސައްކަތް ގެންގޮސްދެއްވައިފިއްޔާ
އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ ކުރިއަށް ދާން. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަނަށް.
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލު މިއީ އޭ.ޖީ އޮފީހުން ތައްގަނޑު ޖަހާފައި މި ފޮނުވާފައި މި
އިންނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި މި ސާފުކޮށްލަން މި ބޭނުން މިވަނީ އޭ.ޖީން ސީދާ މީގައި ކޮން
ރޯލެއްތޯ ކުޅެނީ. އޭ.ޖީން މި ބޭފުޅުންނާ މަޝްވަރާކޮށް މީގައި މިހިރަ ކޮންޓެންޓްސްއަކީ މީ ހަމަ ރަނގަޅު މިވަގުތަށް
ރާއްޖެއަށް ބޭނުންވާނެ ކޮންޓެންޓްސްތޯ ބަލާފައިތޯ މަޖިލީހާ ހަމައަށް މި ގެންސްދެނީ އިނގޭތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ނޫނީ ހަމަ ތަތްގަނޑެއް ޖަހާލާފައި ފޮނުވާލަނީތޯ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން
އަސްލުކުރަން މި އުޅޭ މަސައްކަތަކީ މަގުތައް އަމާން ތަނަކަށް ހެދުން. ތަރުތީބުން ކަންކަން ކުރާނެ ނިޒާމެއް
ކަނޑައެޅުން. މި ތަންފީޛުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުން. މިއީ މިކަންކަމުގައި މިހާރު އޮތް ގާނޫނު ހުއްޓުވާ
އެއްވެސްކަމެއް އެބަ އޮތްތޯ، އެއްވެސް ސްޕެސިފިކް ކަމެއް ކުރަން އުޅެ ނުކުރެވިފައި އޮތްކަމެއް އެބައޮތްތޯ މި
ގާނޫނަށް މި ބަދަލުތައް ގެނައުމުގައި. ދެން އަދި ހަމަ އިނގޭތޯ ޕޮލިހަށް އަޅުގަނޑު މި ސްޓާފުންގެ ގޮތުގައި ކިހާ
ބަޔަކު މިވަގުތު މި ހަރަކާތްތެރިވޭތޯ ޓްރެފިކް ނިޒާމުގެ ކަންކަން ކުރުމަށް؟ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ހަމަ
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އިނގޭތޯ މި ލައިސެންސް ދޭއިރުގައި އެބަ ކިޔަވައިދޭ. ކިޔަވައިދީފައި ވަކިގޮތަކަށް މަގުމަތި
ބޭނުންކުރަން އެބަ ބުނެދޭ. އެކަމަކު އެ ގޮތަކަށް ހިނގާތަނެއް ނުފެނޭ. ހަމަ ސައިކަލަކަށް އެރުނީމަ ދެން އޭނައަށް
ހަމަ ދެން ދުއްވަންވީ. އޭގެ އެއްވެސް ގަވާއިދެއް އެއްވެސް ވަރަކަށް އެއްވެސް ގޯޅިއެއް އެޅުމުގައި ވެސް ކުރިއަށް
އެރުމުގައި ވެސް އެއްވެސް ވަރަކަށް ނުބަލާ. އެހެންވީމާ، އެއީ ހަމަ ޢާ އްމުކޮށް ރާއްޖޭގެ މަގުތައް މަތިން ފެންނަ
މަންޒަރު. އެހެންވީމާ، އެކަންކަން ބެލޭ މިހާރު ކިހާ މުވައްޒަފުންނެއް އުޅޭތޯ އަދި ޕޮލިސްގައި ސީދާ ކިހާ
މުވައްޒަފުންނެއް އުޅޭތޯ؟ ކޮން ނިސްބަތަކުންތޯ މިސާލަކަށް މި ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ޕޮލިހުން އެލޮކޭޓްކޮށްފައިވަނީ
މުވައްޒަފުން؟ މިއީ މައިގަނޑު ސުވާލުތަކަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
19

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުކުރުމުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ޖަވާބު ދެއްވުން ރަނގަޅުވާނެ. ޕޮލިހުންގެ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު
އަޅުގަނޑަށް ހިޔެއްނުވޭ މިއަކަށް މުހިންމުހެންނެއް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އަރިހުން މަޢާފަށް އެދެމުން އެބަޔަށް
އަނެއް...
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަސްލު މި ސުވާލު މި ކުރީ ގާނޫނުނަށް ހަމަ ބަދަލުތަކެއް ގެންނައިރުގައި މިކަންތަކާ ދޭތެރޭގައި
ވިސްނަންޖެހޭނެތީވެ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ މާނައަކީ އެވަރަށް މުވައްޒަފުން ތިބިތޯ ތި އައްސަވަނީ. އެކަން ކުރެވޭނެ ވަރަށް މުވައްޒަފުން... އެހެންވީމާ ،
އެއަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެއްޗެއް ވިދާޅުވުން މައްސަލައެއް ނޫން އެއީކީ. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް ޕޮލިސް
ސަރވިސަސްގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދަވާ.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ސުވާލެއްގެ ގޮތުގައި މި ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތް ހުރަސްތަކުގެ ތެރޭގައި
މިހާރުގެ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުކުރެވޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އޭގެ ތެރޭގައި ޚާއްޞަކޮށް
ނުރައްކާތެރި ދުއްވުން ދުއްވާ ފަރާތްތައް، ބާރު ސްޕީޑުގައި ދުއްވާ ފަރާތްތައް، ބާރު ސްޕީޑަށް ދުއްވާ ފަރާތްތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންކޮށްގެން ބާރު ސްޕީޑުގައި ދުއްވާ ފަރާތްތަކަށް މިހާރު ފިޔަވަޅު އެޅޭ. މިދިޔަ އަހަރުގެ
ފަޅުކޮޅު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޕީޑް ގަންއެއް ލިބިފައިވަނީ. ދެން ހަމަ އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މި
ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން ދިޔަކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުކުރެވި
މިހާރު ގޮސް އެއްކޮށް މި ނުކުރެވި އޮތްކަމެއް އެއީ. ނުރައްކާ ތެރިކޮށް ދުއްވާ ނުވަތަ މީހުންގެ ހިތުގައި ބިރުވެރިކަން
އުފެދޭ ގޮތަށް މި ދުއްވާ ދުއްވުން. އެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް މި ބޭނުން އެއަށް މި މި ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި
ވެސް މިހާރު ވެސް އެބައިން މި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް 1000 ރުފިޔާއިން، ދެވަނަ ފަހަރަށް 1500، ތިންވަނަ ފަހަރަށް
2000 ރުފިޔާއަށްވުރެން އިތުރުވާކަމަށް. އަދި ހަމަ އެއާއެކޮށް އެ ދުއްވާ އުޅަނދެއް 15 ދުވަހާއި 20 ދުވަހާއި 30
ދުވަހަށް ހިފެހެއްޓުން ވެސް އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މިކަން ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލެވެން އޮތް އެންމެ
20

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ބޮޑު މި ނޫނިއްޔާމުން އެކަން މި މަދުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވެން އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަމަކަށްވާނެ މި ގާނޫނުގެ
ތެރެއިން މީތި ވުޖޫދަށް އައުން. ދެން ހަމަ އެއާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މީހުން އަބަދު ވެސް މި
އޮންނަނީ މަދުވެފަ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަ ރވިސްއަށް ވެސް އަދި ވަކި ވަކި ޑިޕާޓްމެންޓްސްތަކަށް ވެސް މަދުވެފަ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ޓެކްނޮލޮޖީގެ ޒަރިއްޔާއިން މި ޓެރެފިކް ކަންތައްތަކަށް ވީހާ ވެސް ބޮޑަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްފިއްޔާމުން ހަމަ މަގުމައްޗަށް ނުކުން މުވައްޒަފުން މަދުވިކަމުގައި ވިޔަސް
ޓެކްނޮލޮޖީގެ ޒަރިއްޔާއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން ހުއްޓުވިދާނެއޭ. އެއީ އާރު.އެފް.އައި.ޑީ.ސީ ސިސްޓަމެއް
ލައިފިއްޔާ ދުއްވާ ކޮންމެ އުޅަނދަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައިޑެންޓިފައި ކުރެވޭނެ އުޅަނދުތައް. އެހެންވީމާ، ވަކި ވަކި
ދިމާތަކުގައި އާރު.އެފް.އައި.ޑީ.ސީ ސިސްޓަމެއް ގާއިމުކުރެވި ފުރަތަމަ މާލޭގައި މިކަން ގާއިމުކުރެވުނަސް ކުރިއަށް
އޮތްތަނުގައި ހަމަ އަތޮޅު ތެރޭގައި ވެސް މިކަންކަން ގާއިމުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ޓެކްނޮލޮޖީ މީގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަށް އިތުރު ކުރިއެރުމެއް ލިބިގެންދާނެ ކޮންމެހެން މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު އިތުރު ނުވި
ކަމުގައި ވިޔަސް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސުވާލުގެ ފުރަތަމަ ބައި އޭ.ޖީ އޮފީހަށް.
އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ ޢަލީ ޝުހައިލް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ހަމަ ޖުމްލަގޮތެއްގައި
ދަންނަވަން ޖެހެނީ ހަމަ އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ބިލު ޑްރާފްޓުކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް ނުވަތަ މިނިސްޓްރީއަކުން މީގެ
އިނީޝިއަލް ޑްރާފްޓްކުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ބިލާގުޅޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ގާނޫނީ މަސައްކަތްތަކާއި ދިރާސާތައް އަބަދު
ވެސް އޭ.ޖީ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ކުރާނޭ. ދެން ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މި ބިލުގައި ގިނައިން ގިނަ ކަންކަމަކީ އެއްގަމު
ދަތުރުފަތުރާ ގުޅޭ ޓެކްނިކަލް ކަންތައްތައް ކަމަށްވާއިރު ޓެކްނިކަލް ކަންކަމުގައި ގޮތް ނިންމަވާފައި ހުންނާނީ
މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން. ދެން މިނިސްޓްރީން ނިންމަވާފައި އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިއްސާކުރާ ޑްރާފްޓުގައި އޭގެ އިތުރަށް
އަދި އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ، ގާނޫނީ ގޮތުން އިޞްލާޙު ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އޮތްނަމަ އިޞްލާޙުތައް އަޅުގަނޑުމެން
ފަރާތުން ހުންނާނީ ގެނެސްފަ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބައެއް ބާރުތައް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ނުވަތަ މިނިސްޓްރީއަށް
ދީފައިވާއިރު އެކަމުގައި އަޅަންޖެހޭ ސޭފްގާޑިންގ މެކޭނިޒަމްތައް އިނޓަރނޭޝަނަލް ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްއާ އެއްގޮތަށް
21

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އެޅިފައި އޮތްތޯ ބަލާފައި އެ އިޞްލާޙުތައް މި ބިލަށް ވެސް ހަމަ ގެނެއްސަ ހުންނާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ފަރާތުން ވެސް ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވުމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ދެންމެ ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންތަކުގެ އިތުރަށް ގާނޫނަށް
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބޭނުން ހައިލައިޓްކޮށްލަން އިޞްލާޙުތައް އަންނައިރު ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިގޮތަށް ރިޕީޓެޑް
އޮފެންޑަރސް ނޫނީ ތަކުރާރުކޮށް ކުށްކޮށްގެން ޖުރުމަނާ ގޮސް އެތައް ބައިވަރެއް އަރައިގެން ދާއިރު ވެސް އެއްވެސް
އަނެއްކާ ވެސް ދެވަނަ ފަހަރަށް ވެސް ގެނެވޭތީ އެކަން ހައްލުކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް ނިޒާމެއް މީގެ ތެރެއިން ގެންނަން
ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެއް ކަންތައް ޕްރޮޕޯސްކޮށްފައި ކަންނޭނގެ. އެއީ މިސާލަކަށް ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސްއެއް
ނޫނީ އެހެން ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ވިޔަސް މެކޭނިޒަމެއް އައިސްގެން އެކަން ހައްލުވާނެ ގޮތެއް ވެއްޖިއްޔާ
ތަންފީޛުކުރިމުގައި ފަސޭހަތަކެއް އަންނާނެ، ލުއިތަކެއް އަންނާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަޢީދަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ހާޒިރުވެ ތިބި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލު އަމާޒު މިވަނީ
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް އިން ވަރަށް ފާޅުކަން ބޮޑު ގޮތުގައި އެބަ
އެއްބަސްވޭ ޓްރެފިކް ޕާކިންގ ސްޓިކާ ޖަހައިގެން މިކަމަށް ހައްލެއް ނާންނަކަމަށް އެއްބަސްވޭ. އެއީ އެއްފަހަރު،
ދެފަހަރު، ތިންފަހަރު ޖަހައިގެން ވެސް މިކަމަށް ހައްލެއް ނާންނަކަން އެއްބަސްވޭ. ދެން އެ އެއްބަސްވެވޭއިރުގައި
އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ މިއަންނަނީ ހަމަ ޖުރުމަނާއިން ކަންތައްތައް ހައްލުކުރުމުގެ ވިސްނުން ކަންނޭނގެ ބޮޑަށް މި
ބިލުގެ ތެރެއަށް ވެސް އައިސްފައި މިވަނީ. އެހެންވީމާ، ޖުރުމަނާ ތެރެއަށް ހައްލު ނުވާކަމަށް އަމިއްލައަށް
22

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އެއްބަސްވެވޭ ހިނދުގައި އަނެއްކާ ވެސް ޖުރުމަނާއިން ކަންތައްތައް ހައްލުކުރުމުގެ ވިސްނުން ބިލަށް ގެންނަން
މަސައްކަތްކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ. ދެން ދެވަނަ ސުވާލަކީ މިހާރު ޕާކިންގ ސްޓިކާ މިޖަހަނީ
ގާނޫނުގެ ކޮން ނަންބަރަކާ ހަވާލާ ދީފައިތޯ ބުނެދީފިއްޔާ ދެން އަލަށް މި އިޞްލާޙުވަމުން އަންނައިރުގައި އެއަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޢަމަލުކޮށްލަން ފަސޭހަވެދާނެތީ އެ ދެ ސުވާކަށް ޖަވާބު ލިބެނިކޮށް ރަނގަޅުވާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން އެ ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ
ޖުރުމަނާއަކުން ހަމައެކަނި މިކަން ހައްލުވުމުގެ ފުރުޞަތު އެހާބޮޑެއް ނޫނޭ. އެހެންވީމާ، ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސް ކަހަލަ
ނޫނީ ކޮންމެވެސް އެހެންކަހަލަ ގޮތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގާނޫނަށް އެ އިޞްލާޙު ގެންނައިރު ގެންނަންޖެހޭ.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ ވިސްނުންފުޅުގައިހެން އެ ވިދާޅުވަނީ. އެއީ ހަމައެކަނި ޖުރުމަނާގެ ސްޓިކާ ޖެހުމުން ލިބޭ
ފައިސާ ވެސް ނުލިބުމުގެ އިތުރަށް އެކަން ހައްލުވަމުން ނުދާތީވެތީވެ ދެން އެހެން ކަމެއް ކޮށްފައި އަދި ފައްޓަވަމުން
ވިދާޅުވެއްޖެއްޔާ ކޮންމެވެސް ދެން އެހިސާބުން ހައްލުނުވެއްޖިއްޔާ މިއަހަރު ޖޫން މަހުގެ 3 ގައި ނޫނީ ކޮންމެވެސް
ކަހަލަ އަދަބެއްގެ ތެރެއިން ވެސް އެކަންކަން ގޮސްގެންނޭ މިކަންކަން ހައްލުވާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ
ވިސްނުންފުޅުގައި ކަންނޭނގެ ގާނޫނުގައި އެބައި ގެންނަން އެ ވިދާޅުވަނީ. އިތުރަށް އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން އޮވެ އްޖިއްޔާ
އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން އެބަ.
ސުޕްރިންޓެންޑެންޓް އޮފް ޕޮލިސް ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ގާނޫނުގައި ވެސް 7 ވަނަ މާއްދާގައި (ނ) ގައި އެބައޮތް މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސްއިން ޓޯކުރާ އުޅަނދުތަކުން އެ އުޅަނޑުގެ ވެރިފަރާތާ ހަވާލުކުރެވޭނެ އަދަދުތަކެއް ކަނޑައަޅާފަ. އެހެންވީމާ،
މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަމަ ސްޓިކާ ވެސް ޖަހަމުން މި ދަނީ. ފުރިހަމަ ހައްލު ނައައި ކަމުގާއި ވިއަސް އެވަގުތަށް
ނުވަތަ ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓިކާ ބޭނުންކޮށްގެން އެބަ ހައްލުކުރޭ. އެކަމަކު އެންމެންނަށް
މިސާލަކަށް ފަސޭހަވާ ގޮތަކަށް ނޫނިއްޔާމުން ބޮޑުކޮށް އެ މަންޒަރު ފެންނަން ނެތީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން
މިސާލަކަށް ބަލަމާ ހިނގާ ޚާއްޞަކޮށް އޮފީސްތަކުގެ އޭރިއާ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް ރީތިކޮށް ބާއްވަން ބޭނުންވާ
ސަރަޙައްދެއް އެއީ. އެއީ މާލެއަށް ޒިޔާރަތްކުރާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކާއި އަދި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވެސް ބޭނުންކުރާ
މޫނުމައްޗެއް ކަމަށްވާތީ އެތަނަކީ ތަރުތީބުކުރެވިފައި އޮތް ތަނަކަށް ހެދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އިސްކަންދޭ
23

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އެއްތަން އެއީ. ޤައުމެއްގައި އެ ޤައުމެއްގެ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ މިންވަރު ދެނެގަންނަ ލޯގަނޑަކީ މަގުމަތި
ތަރުތީބިވެފައި އޮތުން. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަކުރަމޭ.
ސްޓިކާ ވެސް ޖަހަމޭ. އެތަންތަނުން ޓޯ ވެސް އެބަކުރަމޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓޯކުރާ ސަރަޙައްދުތަކެއް
ހުންނާނެ. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ކައިރި ނޫނިއްޔާ ހޮސްޕިޓަލްތައް ކައިރި. އާންމުކޮށް މީހުން ގޮސްއުޅޭ
ސަރަޙައްދުތަކަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެތަންތަނަށް އެޓެންޑްވެ އެތަންތަނުގައި ޓޯކޮށް ނޫނީ ސްޓިކާ ޖަހާ
ސަރަޙައްދުތައް ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓާ ސަރަޙައްދުތައް. އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން ހުރިހާ މާލޭގެ ހުރިހާ
ގޯޅިތަކެއް މަގުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުބެލެހެއްޓޭ. އެހެންނަމަވެސް، އާންމުކޮށް މީހުން ދަތުރުފަތުރުކުރާ ހުރިހާ
މަގުތަކެއް އަމީނީމަގު، މަޖީދީމަގު މިހެން ދަންނަވާނެ ކަމެއް ނެތް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ހަމަ ދުވަހުން ދުވަހަށް ގަޑިން
ގަޑިއަށް އަޅުގަނޑުމެން މޮނީޓަރކޮށް ބަލަހައްޓާ ތަންތަން. އެހެންނަމަވެސް، ވަސީލަތްތަކާއި މީހުންނާއި މި ހުރިހާ
ކަންތަކެއް ބަލާއިރު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ނުކުރެވުނު ކަމުގައި ވިޔަސް މާލޭގެ މަގުމަތި މިހާހިސާބަށް ވެސް
ތަރުތީބުކުރެވިފައި މި އޮންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތުންނޭ ނުވަތަ ސްޓިކާ ޖެހޭތީއޭ ނުވަތަ ޓޯކުރެވޭތީއޭ.
އެހެންނޫންނަމަ މިގޮތަކަށް މަގުމައްޗެއް ނޯންނާނޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކައަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް.
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ އެބަހުރި ދެތިން ނުކުތާ އިނގޭތޯ. މި ބިލަށް ޖުމްލަކޮށް ބަލައިލާއިރު އެއް ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވޭ މުއްދަތުތަކެއް ކަނޑަނޭޅި އިޚްތިޔާރަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ދޫކޮށްލާފައި
ހުރިކަން. މިސާލަކަށް ދަންނަވަންޏާ 24 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަކި ރަށެއްގައި ނޫނީ
ސިޓީއެއްގައި ނުވަތަ ސަރަޙައްދެއްގައި އެއްގަމު އުޅަނދު ރަޖިސްޓްރީކޮށްދޭނެ އަދަދާއި އުޅަނދު ބޭނުންކުރެވޭނެ
މުއްދަތު މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅަންވާނެއޭ. އެ ކަނޑައަޅާނީ ކޮން ދުވަހަކު ކަމެއް، ކިހިނެއް ކަމެއް މިކަހަލަ ވަރަށް
ގިނަ މާއްދާތައް އެބަހުރި. ހަމައެކަނި މިސާލެއް މި ދަންނަވާލީ. އެހެންވިމާ، އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު
މިހަދާ ގާނޫނުތަކުގައި ރައްޔިތުންނަށް މެސެޖެއް އެބަ ލިބެންޖެހޭ ކޮން ދުވަހެއްގައި، ކިހާ ހިސާބެއްގައި، ކޮން
ބަދަލެއް އަންނަން ކަން މި އުޅެނީ. މިފަހަކަށް އައިސް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރި ގިނަ ބިލުތަކުގައި ޑެޑްލައިންތައް
24

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ލާފައި އެހެރީ. އެހެންވީމާ، މުޅި ބިލު އެ އެސްޕެކްޓުން ބަލާލަން ޖެހޭނެކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ދެން
އަނެއްކަމަކީ މި ބިލު އިޞްލާޙުވެގެން ދާއިރުގައި ޚިދުމަތް ރަނގަޅުވެގެން ދާނެ ގޮތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ނޭނގޭ. ޓްރާންސްޕޯޓް ދާއިރާއާ ގުޅޭ ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޑުއިވެނީ.
ފުނިޖެހިފައި ޚިދުމަތް ހޯދަން ތިބޭ މީހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލު މި ގެނައުމުގެ އެއް
ބޭނުނަކީ ކަންކަން ރަނގަޅު ކުރެއްވުން ކަން އަޅުގނޑު ޤަބޫލުކުރާތީ މިނިސްޓްރީގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަންތައްތަކެއް
ނުވަތަ ޚިދުމަތް ދޭ ފަރާތް، ޚިދުމަތް ލިބިގަންނަ ފަރާތް ކަށަވަރުވާ އިތުރު ކަންތައްތަކެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މިސާލަކަށް ދަންނަވަންޏާ ދައްކަންޖެހޭ އެކި ބާވަތްތަކުގެ ފީ އިނގޭތޯ. 100 ރުފިޔާ، 200
ރުފިޔާ، 250 ރުފިޔާ ހަމަ އެކި ފަހަރުމަތިން ދައްކަން ދިއުން ވެސް މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ތަކްލީފެއް ގޮތަށް.
އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު ގޮތުގައި ބައެއް އެއްޗެއްސަކީ އެއްކޮށްލާފައި އެއް ފީއެއްގެ ގޮތުގައި އެއްފަހަރުން ދެއްކީމަ ދެން
އެއާ ރިލޭޑެޓް ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ދައްޗެއް ނުވާނެ ގޮތަކަށް ގެނެވިދާނެ ކަމަށް. އެ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި
ބިލުގައި ވިސްނާލެއްވުން ރަނގަޅު ތަންކޮޅެއްހެން. ދެން ގަވާއިދުތައް ހަދާ މުއްދަތުތައް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނެތް
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މިނިސްޓްރީގެ މައްޗަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އެބަ ލާޒިމުވޭ
3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، 1 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މިކަންކަން މިހެންވާންޖެހޭނެ.
އެހެންނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ތަނުގައި މިކަންކަން ހަމަ ނުވޭ. ލިޔެފައި އޮންނަ ލިޔުމެއްގެ ގޮތުގައި މި
އޮންނަނީ. އެ ވިސްނައިލެއްވުން ރަނގަޅުކަމެއް ކަންނޭނގެ. މުހިންމު ޕޮލިސީ ސުވާލަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޑީސަލް އަދި ޕެޓްރޯލް އަޅާ އާންމު ބޭނުންތަކުގެ އުޅަނދުތައް ހުއްޓާލައްވަން އެއްވެސް
އިޝާރާތެއް މީގައި ނެތްކަން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވެފައި މިއޮތީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ހަމަ ޑަމްޕިންގ ގްރައިންޑަކަށް
އިނގޭތޯ. މުޅި ދުނިޔެ މިދަނީ އެއް މިސްރާބަކަށް. އެތަންތަނުން ފޭސް އައުޓްކުރާ ހަމަ ބޭކާރު ޓެކްނޮލޮޖީތައް
މިތަނަށް މިއަޅަނީ. ދިވެހިރާއްޖެ ބޭނުންވޭ ތިމާވެށީގެ ނަމޫނާއަކަށްވާން. އަދި އެ މިސްރާބުން ވަރަށް މުހިންމު
ބިލުތަކެއް ހުށަހެޅެމުންދާ ވަގުތެއްގައި ފޭސްއައުޓް ޕްލޭނެއް ނެތްތޯ އިނގޭތޯ. މިކަހަލަ އުޅަނދުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރާއްޖެއަށް ނާންނާނެ ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރާ އަޑު ނީވޭ ދުން ނާރާ މިއީ ނޫންތޯ ބޭނުންވާ އެއްޗަކީ.
އެހެންވީމާ، މި މިސްރާބަށް ދިއުމަށް ޓަކައި ކޮންމެވެސް ޕްލޭނެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެއާމެދުގައި ކޮބައިތޯ މިނިސްޓްރީގެ ވިސްނުންފުޅު ހުރިގޮތަކީ. މިހާރު އެބަހުރި މި ބިލު
އަންނަ، އައިއިރުގައި ބައރެއް ކަހަލަ ތިމާވެއްޓާ ގުޅޭ މައްދާތައް ރާއްޖޭގައި މަނާކުރެވިފަ. މިސާލަކަށް ފިނިކުރާ
ނިޒާމުގައި ބޭނުންކުރާ ބައެއް މާއްދާތައް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ގާނޫނުގައި ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ލާފައި އޭތި
25

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަގުން ތަރުތީބުކުރެވިދާނެ މިވެނިމިވެނި ފިނިކުރާ ގޭސްތަކަކީ ރާއްޖޭގައި މަނާ ތަކެތި ކަމަށް.
މިހާރު ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅޭވަރަށް ކަށަވަރުވެއްޖެ. އަދި އަނެއްބައި އެއްޗެއްސަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ
ފޭސްއައުޓް ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން މި ގާނޫނުގައި ހިމެނިދާނެ. އޭރުން އެންމެންނަށް ވެސް ދުރާލާ އެނގިފައި ނޫންތޯ އެ
އޮންނަނީ އެ ކަން. ދެން ތެލުގެ ކޮލިޓީ މިހާރު އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިމާވެއްޓާ ރަޙްމަތްތެރި ސާމާނާއި ތަކެތި
ގެނެވެންދެން ވެސް ރޯޑްވާދިނަސް ވަރަށް ތާކުންތާކު ނުޖެހޭގޮތަށް ކުރާކަމެއްކަން އެނގޭ. ދެން އޭގައި ހުންނަންޖެހޭ
މިންގަނޑެއް ނެތް އިނގޭތޯ. ހަމަ ވަރަށް ސަލްފަރ ކޮންޓެންޓް ހައި ތެޔޮ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރޭ. އޭގެ
ގެއްލުންތައް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ ސީދާގޮތުން ރިލޭޓްކުރާކަށް. އެކަމުން ހަފްތާކު 55 މީހުންނަށް
ކެންސަރުޖެހޭ ކަމަށް އެބަބުނޭ. ވަކި ޓްރާންސްޕޯރޓް ރިލޭޓެޑް ކަމެއްކަން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ
މާހައުލާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިފައި ހުރި ކަމެއް ކަން. އެހެންވީމާ، މީގައި ނެތް އެ ވާހަކަތަކެއް. ތަރޑް ޕާޓީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ބޭނުމެއް ނެތްކަން އެބައިނގޭ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނީ ހައްލެއް މިހާރު މިއަށް ހަރުދަނާކުރެވިދާނެތޯ.
އެ ހަމަ ބަޔަކަށް ލާރިތަކެއް ދޭން ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ މީހުން އެ ވާހަކަ ދައްކާ. އެހެންވީމާ، މިހާރު
އިޞްލާޙުވެގެން އަންނައިރުގައި އެކަން ރަނގަޅުވެދާނެތޯ. ދެން ފުރަތަމަ އިޞްލާޙަކަށް ގެންނަވާފައި އޮތީ ރޯޑް
ސޭފްޓީ ކައުންސިލެކޭ. އާދެ! ރޯޑް ސޭފްޓީ ކައުންސިލު. މިއީ ބޭނުން ކައުންސިލެއްތޯ؟ މީގެ މަޤްޞަދެއް މިހާރު
ހާސިލުވެއްޖެތޯ؟ މީގެން ނަތީޖާއެއް ނުކުމޭތޯ؟ ބޭނުން ނޫން ކައުންސިލުތަކާއި ކޮމިޓީތައް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު
ނުލާން ވިސްނަނީ އިނގޭތޯ. އެ ގާނޫނުގައި އޮވެމެ މަސައްކަތް ނުކުރޭ. ދެން ހަމަ އެބައޮވޭ. އެހެންވީމާ،
މިނިސްޓްރީގެ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރެއިން ކުރެވެން ހުރި ކަންކަން ކުރުމަށް ގާނޫނު މި ހަދަނީ. ދެން ލަފާ ހޯއްދަވަންޖެހޭ
ހާލަތެއްގައި ލަފާ ހޯއްދެވުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެބައޮވޭ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެހެން ގާނޫނުގައި ލިޔަންޖެހޭ ކައުންސިލެއްތޯ
މިއީ އިނގޭތޯ. ކުރިން ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވި ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވިގޮތަށް މި ޚިދުމަތް، ޓްރާންސްޕޯޓް ރިލޭޓެޑް ޚިދުމަތް ފުލީ
އެބަޖެހޭ ލާމަރުކަޒުވާން އިނގޭތޯ. ވަރަށް ތަކްލީފް އުފު ލައިފިން އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސްޕޯޓާ ގުޅޭ ޚިދުމަތްތައް
ހޯދުމުގައި. މިހާހިސާބަށް އޮތީ ވަރަށް ސެންޓްރަލައިޒް ސިސްޓަމެއް. ދެން ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު ހަމައެކަނި އަޔަކަސް
ކަމަކު ނުދާނެ. ރިލޭޓެޑް ސެކްޓަރތަކުން އެބަޖެހޭ ކަންނޭނގެ އެއާ އެއްގޮތަށް އެލައިންވާން ޕޮލިސީތައް ދެއްތޯ.
އެހެންވީމާ، މާލެއަށް ނައިސް އެ ރަށެއްގެ ޚިދުމަތް އެ ރަށަކުން ލިބޭނެ މަގަށް މީގެ ލާމަރުކަޒު ބައެއް އެބަ
އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންވީމާ، ތިމާވެށީގެ ބައެއް، ލާމަރުކަޒު ކުރުމުގެ ބައެއް އަދި ޚިދުމަތް
ލިބިގަންނަ މީހުންނަށް އަންނާނެ ފަސޭހަތަކެއް މިނިސްޓްރީގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަންތައްތަކެއްގެ ތެރެއިން
އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
26

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލު އަމާޒުކުރެއްވީ ދެފަރާތަކަށް. އެއީ ޓްރާންސްޕޯޓް
މިނިސްޓްރީ އާއި އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓްރީ. ފުރަތަމަ ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ޖަވާބު
ދެއްވުމަށްފަހުގައި އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާރުން ޖަވާބު ދެއްވީމާ ރަނގަޅުވާނެ. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަންގެ ނައިބު ޝިމާޛު ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް އެ ފާހަގަކު ރެއްވި ކަންތައްތަކުގެ
ތެރެއިން އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ވެސް އަލިއަޅުވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ރާއްޖެ އެތެރެކުރެވޭ ވެހިކަލްތަކުގެ ވާހަކަ މިއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ބާރެއް ނީނދޭ އިމްޕޯޓް އެކްސްޕޯޓްގެ ގާނޫނާ ކުޅުމުގެ ނުވަތަ އެއަށް
ޢަމަލުކުރުމުގެ އެއްވެސް ކަހަލަ ބާރެއް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބާރު މިވަގުތު އޮތީ އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީގެ މެންޑޭޓުގެ
ދަށުގައިހެން. މީގެ ކުރިން ރާއްޖެއަށް މިގޮތަށް އެތެރެކުރެވޭ ވެހިކަލްތައް ޚާއްޞަކޮށް މި ބާ އުޅަނދުތަކާއި މިކަހަލަ
ވެހިކަލްތައް ރެޖިސްޓްރީ ކޮށްދިނުމުގައި ހިފެހެއްޓުންތަކެއް އައި. އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގެ ކޯޓަކުން ހުކުމެއް އައުމާ
ގުޅިގެން އެހިސާބުން އެކަންތައް އެ އިނދީ ހުއްޓިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެތެރެކުރުމުގައި ވެހިކަލްތައް އެތެރެކުރާ
ފަރާތްތަކާ ދެކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިސާލަކަށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރެވޭ
ވެހިކަލެއް އުފެއްދި ތާރީޚުން ފެށިގެން 5 އަހަރުވެފައި އިނދެއްޖިއްޔާމުން އެ ވެހިކަލެއް ރެޖިސްޓްރީ ނުކޮށްދޭނެ
މިހާރު ގާނޫނު އިންގޮތުން. އެހެންވީމާ، އެކަން ހަމަ މިހާރު ވެސް ކުރިއަށް އެބަދޭ. ދެން ރޯޑްވާދިނަސްގެ ހަމަ
ކުރީގައި ހަމަ ފާހަގަކުރިގޮތަށް ވަރަށް ދޯހަޅިކޮށް މިވަގުތު އިނީ. އެކަމަށް ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ހަރުދަނާ އުސޫލެއް
ގާއިމު އެއަށް ތައްޔާރުކުރަންޖެހޭ ޓީ.އޯ.އާރެއް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ތައްޔާރުކުރެވެމުން މި ދަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ހަމަ ކުރިއަށް މިއޮތް މަހެއްހާ ދުވަސް ތެރޭގައި އަލުން މުޅި ރާއްޖޭގައި ވެސް ރޯޑްވާދިނަސް ހަދާނެ ހަމަ އިތުރު
ސެންޓަރުތަކެއް ކަނޑައެޅިގެންދާނެ. އޭގެ ތެރޭގައި ހަމަ ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހި މެކޭނިޒަމެއް ކޮންމެ ސެންތަރެއްގައި
ވެސް ހުރެގެން އެ ކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބައްޓަންކުރަމުން މި ދަނީ. ދެން ލާމަރުކަޒު ކުރެވޭ
ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއެއް ނެތް ކަންނޭނގެ ޓްރާންސްޕޯޓް
މިނިސްޓްރީ ފިޔަވައި ލާމަރުކަޒު އުސޫލުގެ ތެރެއިން މި މކައުންސިލުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ޚިދުމަތް ދޭ. އަޅުގަނޑު
27

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ހަނދާންވާ ގޮތުގައި 15 ސެންޓަރަކުން، 14 ސެންޓަރަކުން މިވަގުތު ވެސް ހަމަ ލައިސެންސް ދިނުމާއި
ރެޖިސްޓްރީކުރުމާއި މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރިއަށް އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ހަމަ ހިއްސާކޮށްލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ އެންވަޔަރަންމަންޓުގެ ޢަބްދުاله ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ޖަޒީރާ ދިރިއުޅުމުގެ މިސާލެއް
ކަމުގައި ވެފައި އެކަންކުރަން އެންމެ ރަނގަޅު ވަސީލަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން މިއީ ނަމޫނާ ވެސްދައްކާފައި ތިބި ބައެއް
އިނގޭތޯ. ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ބައިސްކަލްގައި
ލައިސެންސް ޕްލޭޓެއް އެލްމިނިއަމް އިން ޖަހައިގެން ދުއްވި ބަޔަކު ވެސް އުޅޭނެހެނެއް ހިއެއްނުވޭ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ހަނދާން އެބަހުރި އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ބައިސްކަލުގައި ވެސް އެ
ލައިސަންސް ޕްލޭޓް ޖަހައިގެން ދުއްވި ހަނދާން އެބަހުރި. މާ މުސްކުޅި ނުވިޔަސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވޭ ގާނޫނުގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބައިސްކަލް އެހާ ބޮޑަށް މި ރަޖިސްޓްރީކުރުން އެއީ
އިސްތިސްނާވާ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އެއީ ކޮންމެހެން ފައިސާތަކެއް
ނުދެއްކި ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވެފައި
ހުރި ތިމާވެއްޓާ ބެހޭ މުޢާޙަދާތަކުގެ ދަށުން ރިޕޯޓުކުރަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން ނަމޫނާ ދައްކަންޖެހޭ މިދެންނެވި
ޖައްވަށް ދޫކުރާ ގޭސް މަދުކުރަން ކުރާ ކަންތައްތަކަށް. މިކަހަލަ ކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްކުރާ
މަޢުލޫމާތު ވެސް އެއްކުރެވޭނީ ބައިސްކަލް އިތުރުވަމުންދާ މިންވަރާއި އެއަށް ހޭލުންތެރިވަމުން ދާ މިންވަރާއި އެކަން
އަދި ބައިސްކަލް އެކަންޏެއް ނޫން މިދެންނެވީ. ތިމާވެއްޓާއި ރައްޓެހި އެހެން އުޅަނދުތައް ވެސް އެއްގަމުގައި ދުއްވާ
އުޅަނދުފަހަރުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންކުރެވެމުން ދިއުން. މިހާރު ވެސް އެނިގިވަޑައިގަންނަވާނެ އިނގޭތޯ
އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކަށްވޭ ހަމަ ދުވާލަކު އެއްފަހަރު ގޮތަކަށް ބައިސްކަލް ވަގަށް ނަގާތީ ބައިސްކަލް ގެއްލޭތީ
މީހުން، ތި ބޭފުޅުން ބައިސްކަލް ގެންގުޅުއްވަންޏާ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ހަމަ ވަރަށް ގިނައިން ދިމާވާ މައްސަލައެއް
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ބައިސްކަލް ބޭނުންކުރުމުގެ ހިތްވަރު ދެވޭނެ ގޮތަކަށް ވެސް އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ
ގާނޫނެއް އެކުލަވާލަމުންދާއިރު އަދި ދެންމެ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަލީމް ވިދާޅުވި ފަދައިން
ފޭސްއައުޓު ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން ވެސް މިކަހަލަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ތިމާވެއްޓާއި ރައްޓެހި އުޅަނދުތައް
ތަޢާރުފުކުރަމުން ދާނީ ކިހިނެއްކަން ބަޔާންކުރެވޭ. އެންމެ ކުޑަމިނުން ނެތް މަގެއްގެ މަތީގައި ހަމައެކަނި ބައިސްކަލް
ޕާކްކޮށްލަން ހުންނަ ގޮތަށް ބޭރު ޤައުމުތަކުގައި ހުންނަ ގޮތަށް ދެ ތިން ބައިސްކަލް ހުންނަ ތަނެއް ވެސް ޕާކިންގ
28

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
ޒޯނުގެ ތެރޭގައި ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ. ދެން ތި
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގެންފައި އޮންނާނީ މިހާރު ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ވަރަށް ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި
ޑެންމާރކް އިނގޭތޯ ނޯވޭ، އެމްސަރޑެމް މިކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ތަންތަނުގައި ހަމަ މުޅިން އެއޮތް ބޮޑު ސިޓީތައް
ބަދަލުކޮށްލައިފި ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކާރު އެއްޗެހި ބޭނުން ނުކުރާ ތަންތަނަށް އިނގޭތޯ. މިހާރު ބައިސްކަލް ލޭން
ތަޢާރުފުކުރުމާއި ބައިސްކަލްގެ ބޭނުންކުރުމާއި މިކަހަލަ ކަންތައްތައް އިތުރުވެގެން ގޮސްފައި އެހެރީ ވަރަށް ދިގު
މުއްދަތެއްގައި މަސައްކަތްކޮށްގެން. އެއީ ހަމަ ޓަސްލާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 1 އަހަރު 2 އަހަރަކުން ކުރެވޭނެ
ކަމެއް ނޫންކަމާއި އެތައް އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، ގާނޫނަށް މިކަހަލަ ބަދަލެއް ގެންނަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު އޮތްއިރު މިދެންނެވިކަހަލަ ކްލައިމެޓްސް މާރޓް ތަރައްޤީކުރުމާއި، ތަރައްޤީ ގެނައުމާއި
އަދި އެހެން ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމުތަކުން އެ ބޭފުޅުން ތަޖުރިބާ ކުރައްވާފައި ހުރި ކަންތައްތައް މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތައް ތަޖުރިބާކުރުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އެހެންވީމާ،
މިދެންނެވި ކަހަލަ 13 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށްވުރެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެދެން
ތިމާވެއްޓާ ރައްޓެހިގޮތަކަށް އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމް ބައްޓަންކުރުމަށް މަގުފަހިވާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރާ
އުޅަނދުތަކާއި އަދި މަގު ބޭނުންކުރާ ގޮތްތައް ވެސް އެހެން މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން މިކަން ކުރެވިއްޖިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޤަބޫލުކުރަން އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އެ ދެއްކި ވާހަކަފުޅަށް.
މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓުގެ އެސޯސިއޭޓް ލީގަލް ކައުންސެލް ފަޒީލާ އަޙްމަދު ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އެންވަޔަރަންމެންޓް މިނިސްޓްރީން ފަޒީލާ އިނގޭތޯ. ވިދާޅުވެއްޖެ ވެހިކަލް އެމިޝަން
ސްޓޭންޑަޑްގެ ވާހަކަ. ދެން އޯލްސޯ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މަސައްކަތްކުރަމުން މިދަނީ ފިއުލް ކޮލިޓީ ސްޓޭންޑަޑްސް
އެކުލަވާލުމަށް އިނގޭތޯ. ވެހިކަލް އެމިޝަން ސްޓެންޑަޑް މިއޮންނަނީ 2013 ވަނަ އަހަރު އެކުލަވާލެވިފަ. އެކަމަކު
އެހާބޮޑަކަށް އިމްޕްލިމެންޓްކުރަމުންދާ އެއްޗެއް ނޫން. ދެން އޭތީގެ ރިވިޝަންގެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަމުން އެބަގެންދަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ވާހަކަދައްކަނީ 5 /2009 ގެ ބިލަށް ކަމުގައިވާތީވެ ދެން
އަދި ވެހިކަލް އެމިޝަން ސްޓޭންޑަޑާއި ފިއުލް ކޮލިޓީ ސްޓޭންޑަޑަކީ އެއްގަމު އުޅނަދުތަކުގެ ސްކޯޕަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް
ބޮޑު ހުރިހާ ވެސެލްސް، ވެހިކަލްސް ހިމެނޭގޮތަށް އަންނަ އެ އްޗަކަށްވާތީ ތަންކޮޅެއް ބޮޑު އޯވަރާޗެއް އެއްޗެއް ގޮތަށް
މި ސްޓޭންޑަޑްތައް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
29

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
އެއަރ ކޮލިޓީ މޮނިޓަރިންގގެ ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން 4.4 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން ހިމަނާފައިވަނީ
އިނގޭތޯ. ދެން އޭގައި ވެސް މިހާރު ހެދިފައި ހުރި އެސެސްމެންޓްތައް ރިވައިސްކުރުމަށް ޕްލޭންތަކެއް ތައްޔާރު
ކުރެވެމުން ދަނީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ގްލޯބަލް އެންވަޔަރަންމެންޓް ފެސިލިޓީގެ ދަށުން ހަމަ ލޯ އެމިޝަލް
ޕްރޮޖެކްޓެއް ތައްޔާރުކުރުމަށް ޓަކައި ޖެފްގެ އެހީއާއެކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބައެއްކަހަލަ މަސައްކަތްތައް އެބަ ކުރަން
އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުން. ދެން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ވެސް. ދެން ތި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއާ ތި ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތުތައް އަދި ނޯޓުތައް އަޅުގަނޑުމެން
ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަމުންދާއިރު ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައަކަށްވާނެ. އެހެންވީމާ، އިދާރީ ބޭފުޅުންނާ ހަވާލުކޮށްލަދެއްވުމަށް
އަޅުގަނޑު އެދެން. އަދި ހަމަ އެއާއިއެއްކޮށް ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް އެ ފާހަގަކުރެއްވި
ފަދައިން ގާނޫނެއް މިހާރު ހަދާފައި އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްނުލައިވޭތޯ މި ބަލަނީ ހުޅުވާލެވިފައި އޮތްގޮތަކަށް
ގަވައިދުތަކާއި އެއްޗެހި ހަދަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޝަރުތުކުރަން ނޫނީ ގާނޫނުގައި އެބަ ކަނޑައަޅަން
މުއްދަތުތަކެއް. އެ މުއްދަތު ތެރޭގައި އެ ކަންކަން ހިނގަމުން ދޭތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލަން. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކަމެއްކުރަން ތާރީޚެއް ނެތި، މުއްދަތެއް ނެތި އޮތުމަކީ އެއީ ދެން އެއަށް ހައްލެއް
އަންނަ ކަމަކަށް ނުވާތީވެ ގާނޫނުގައި އެކަން ލާޒިމްކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް ތި
ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަމުން ހުރިހާ ބޭފުޅުނަށް ވެސް އަދިވެސް އެއްފަހަރު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމާލަން. ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން އަދިވެސް
މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރުގައި ފަހަރެއްގައި ހަމަ ތި ބޭފުޅުންގެ އަރިހުން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ކަމެއް
ސާފުކޮށްލަން ނޫނީވެއްޖިއްޔާ އިތުރު މަޢުލޫމާތެއް ހޯދާލަން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމަށްވަންޏާ ތި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވަމުން
ގެންދާނަން. ދެން ތި ބޭފުޅުންގެ އެއްބާރުލެއްވުމާއި އަދި ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތްޕުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްކޮށް ތި
މަސައްކަތްކުރަން ގެންގުޅޭ ޝައުޤުވެރިކަމަށް ޓަކައި ހަމަ ނިހާޔަތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން މިއަދުގެ މި ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑު މިހާހިސާބުން ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
____
30

ޤައުމީ ތަރައްޤީ އާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުން 18 ފެބްރުވަރީ 2020
31